

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «Магістр»

на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО
КОНСАЛТИНГУ У»

Виконав: студент гр. ОП - 71з

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва)

ГАЙДУК А. І.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доц. МИРОНЧУК З. П.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент: XXXXXXXXXX

(Прізвище та ініціали)

УБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступінь «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

« 20 » лютого 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

ГАЙДУК АННІ ІГОРІВНІ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Організація надання послуг з бухгалтерського консалтингу у
.....

Керівник роботи: Мирончук З. П., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено наказом ЛНУП від «27» вересня 2023 р. № 490/К-С

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до «15» січня 2024 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи) спеціальна і наукова література, нормативно-правові акти, первинна і зведена документація, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, форми фінансової, статистичної та податкової звітності

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити).

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

1.1 Роль консалтингових компаній в забезпеченні надання послуг з бухгалтерського обліку

1.2 Нормативно-правове та літературне забезпечення надання послуг з бухгалтерського консалтингу

1.3 Методичний інструментарій дослідження

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Фінансово-економічний аналіз діяльності

2.2 Організація обліку у та облікова політика в частині надання послуг з бухгалтерського консалтингу

2.2 Документальне оформлення надання бухгалтерських послуг

2.4 Організація аналітичного і синтетичного обліку надання послуг

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

3.1 Підходи до оптимізації витрат для підвищення ефективності діяльності консалтингової компанії

3.2 Комплексна автоматизація та цифровізація облікових процесів для підприємств консалтингового бізнесу
 Висновки і пропозиції
 Список використаної літератури

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів (роботи)
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки для дипломної роботи).	20.02.23-24.04.23р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	25.04.23-21.07.23р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	22.07.23р.-26.11.23р.
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	27.11.23р.-14.01.24р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	15.01.2024р.

Студент

(підпис)

Гайдук А.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Мирончук З. П.

(прізвище та ініціали)

УДК 338.24:65.01

Організація надання послуг з бухгалтерського консалтингу у

Гайдук А. І. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування–
Дубляни, Львівський НУП, 2024.

91 с. текст. частини, 35 рисунків, 16 таблиць, 45 джерел використаної літератури.

У першому розділі висвітлено економічну сутність та нормативно-правове забезпечення надання послуг з бухгалтерського консалтингу, описано методiku дослідження.

У другому розділі роботи подано характеристику консалтингової компанії проведено аналіз основних економічних показників діяльності та фінансового стану. Висвітлено стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку надання послуг з бухгалтерського консалтингу.

У третьому розділі подано шляхи вдосконалення організації обліку підприємств консалтингового бізнесу на основі повної автоматизації та цифровізації облікових процесів.

Результати кваліфікаційної роботи можуть бути використанні як пропозиції щодо покращення організації обліку надання консалтингових послуг на досліджуваному підприємстві.

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі висвітлено економічну сутність та види консалтингу, особливості функціонування ринку консалтингових послуг, в тому числі бухгалтерського консалтингу. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення надання послуг з бухгалтерського консалтингу. Приділено належну увагу методиці проведення дипломного дослідження. Подано характеристику консалтингової компанії, проведено аналіз основних економічних показників діяльності та фінансового стану. Висвітлено стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку надання послуг з бухгалтерського консалтингу. Практична цінність отриманих результатів полягає в запропонованих рекомендаціях, зокрема щодо вдосконалення методики калькулювання вартості надання бухгалтерських послуг та оптимізації витрат для підвищення ефективності діяльності консалтингової компанії, а також використання низки підходів до комплексної автоматизації та цифровізації облікових процесів на підприємстві.

Ключові слова: бухгалтерський консалтинг, ринок консалтингових послуг, консалтинговий бізнес, автоматизація облікових процесів, цифровізація обліку.

ANNOTATION

The qualification work covers the economic essence and types of consulting, the peculiarities of the functioning of the market of consulting services, including accounting consulting. The regulatory and legal support for the provision of accounting consulting services has been analyzed. Due attention was paid to the methodology of the diploma research. The characteristics of the consulting company are presented, the analysis of the main economic indicators of activity and financial condition is carried out. The state of the organization of primary, analytical and synthetic accounting for the provision of accounting consulting services is highlighted. The practical value of the obtained results lies in the proposed recommendations, in particular, regarding the improvement of the method of calculating the cost of providing accounting services and optimizing costs to increase the efficiency of the consulting company, as well as the use of a number of approaches to complex automation and digitalization of accounting processes at the enterprise.

Keywords: accounting consulting, market of consulting services, consulting business, automation of accounting processes, digitization of accounting.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ	9
1.1 Роль консалтингових компаній в забезпеченні надання послуг з бухгалтерського обліку	9
1.2 Нормативно-правове та літературне забезпечення надання послуг з бухгалтерського консалтингу	23
1.3 Методичний інструментарій дослідження	31
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯХ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	36
2.1 Фінансово-економічний аналіз діяльності.....	36
.....	
2.2 Організація обліку у та облікова політика в частині надання послуг з бухгалтерського консалтингу	46
2.3Документальне оформлення надання бухгалтерських послуг	52
2.4 Організація аналітичного і синтетичного обліку надання послуг	56
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ	64
3.2 Підходи до оптимізації витрат для підвищення ефективності діяльності консалтингової компанії	64
3.2 Комплексна автоматизація та цифровізація облікових процесів для підприємств консалтингового бізнесу	74
Висновки і пропозиції	84
Список використаної літератури	87

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ має тенденцію до інтенсивного розвитку, що спричиняє автоматизацію та діджиталізацію, дефіцит ресурсів та зростання конкурентної боротьби. В таких умовах функціонування, одними із способів оптимізації діяльності суб'єктів бізнесу і отримання конкурентних переваг є консалтинг.

Актуальність даної теми полягає у тому, що підприємствам стає дедалі складніше утримувати свої позиції на ринку, через доволі часті зміни у законодавстві, інтенсивний розвиток новітніх технологій та зміну споживчих потреб клієнтів. Консалтинг допомагає задовольняти потреби управлінського персоналу через надання консультацій та рекомендацій. Аналіз ринку консалтингових послуг в Україні свідчить про те, що з кожним роком суб'єкти бізнесу все більше надають перевагу даним послугам у сфері бухгалтерського обліку. Головними причинами такого розвитку є інтенсивні зміни у сфері новітніх технологій, підвищенням вартості спеціалізованого програмного забезпечення для роботи обліковців та неможливістю деяких підприємств оплачувати роботу кваліфікованих робітників бухгалтерської служби.

За таких умов, враховуючи можливі переваги та недоліки, все частіше керівництво підприємств розглядає можливість передачі окремих функцій ведення бухгалтерського обліку стороннім суб'єктам. Перевага консалтингу полягає в тому, що він дозволяє компаніям адаптуватися до умов, що змінюються, найбільш повно відповідати вимогам ринку за рахунок використання зовнішніх ресурсів, а не внутрішніх резервів.

Теоретичні питання організації й розвитку консалтингової діяльності знайшли відображення в роботах В.А. Верби, В.Г. Герасимчука, М. Кубра, Д. Майстера, К. Мекхема, Т.І. Решетняк, Е. Шейна та ін. Теоретичні і практичні аспекти оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання, що використовуються на етапі діагностики консалтингового процесу, присвячені роботи Г. Бірмана, І.О. Бланка, В.М. Тимофеева, Т.С. Хачатурова, А.І. Яковлева та ін. Питання якості консалтингової діяльності відображені в роботах В.А. Алешнікової, В.А.

Гончарука, А.П. Посадського, С.В. Хайніша та ін. Незважаючи на ряд досліджень, дана тематика потребує додаткових наукових пошуків, що і обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи зводиться до з'ясування теоретико-методологічних та практичних засад організації надання послуг з бухгалтерського консалтингу та формування відповідних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Для того, щоб досягти окреслену в ході дослідження мету було поставлено наступні завдання:

- розкрити роль консалтингових компаній в забезпеченні надання послуг з бухгалтерського обліку;
- ознайомитися із нормативним забезпеченням функціонування ринку консалтингових послуг;
- з'ясувати фінансово-економічний стан досліджуваної консалтингової компанії;
- висвітлити особливості облікової політики підприємства в частині надання послуг з бухгалтерського консалтингу;
- дослідити організацію обліку (первинний, аналітичний і синтетичний облік) та методику формування витрат з надання послуг бухгалтерського консалтингу;
- визначити основні проблеми в організації надання консалтингових послуг та запропонувати шляхи їх удосконалення.

Об'єктом дослідження виступають організаційні та облікові аспекти консалтингових процесів. Поглиблені дослідження проводились на даних

Предметом дослідження визначено ряд складових теоретичного, методологічного та організаційного характеру щодо формування послуг з бухгалтерського консалтингу для забезпечення ефективності функціонування суб'єкта консалтингового бізнесу.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є ряд методів, які використовувалися в кваліфікаційній роботі, а саме: індукції та дедукції – для збору, систематизації і обробки інформації для проведення

дослідження; аналізу і синтезу – для поєднання різних складових економічних явищ у єдиному процесі; порівняння – для визначення особливостей у розвитку консалтингу; системний підхід – для комплексного вивчення проблем надання послуг з бухгалтерського консалтингу; графічний – для наочного представлення результатів дослідження; SWOT-аналізу – для вивлення сильних і слабких сторін, які пропонує ринок послуг бухгалтерського консалтингу.

Інформаційну базу дослідження становлять фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних економістів з питань розвитку бухгалтерського консалтингу; законодавчі та нормативно-правові акти України; аналітичні публікації; статистичні дані; фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна даного дослідження полягає у поглибленні та узагальненні теоретико-методичних положень та розробці науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення організації надання послуг з бухгалтерського консалтингу.

У процесі дослідження отримано наступні результати:

- на організаційному рівні (окреслено ключові фактори ціноутворення на ринку консалтингових послуг; відображено формування організаційної культури клієнтоорієнтованих консалтингових компаній та карти компетенцій експерта з консалтингу);

- на обліковому рівні (удосконалено методiku калькулювання собівартості консалтингових послуг та обліку результативності діяльності консалтингової компанії; надані конкретні рекомендації щодо використання програмних продуктів українського виробництва для автоматизації облікових та управлінських процесів на основі використання CRM-систем; окреслено можливості використання цифрових технологій в при наданні послуг з бухгалтерського консалтингу, що включають хмарні технології, штучний інтелект, блокчейн, Big Data та інші).

Отримані результати дослідження мають практичне значення, тому зростає їх значення при використанні в якості рекомендацій на рівні конкретного суб'єкта консалтингової бізнесу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

1.1 Роль консалтингових компаній в забезпеченні надання послуг з бухгалтерського обліку

У сучасному світі сфера послуг стає основою зростання розвинених економік, створює нові робочі місця та формує глобалізаційні процеси, створюючи єдиний інформаційний простір, який впливає на життя кожної людини у світі. Основними причинами трансформації консалтингу в конкретне бізнес-середовище є розвиток технологічних підходів до консультування в різних сферах бізнесу, впровадження та широке використання зовнішніх методів консультування, нездатність швидко реагувати на ринкові умови та внутрішні проблеми, а також потреба у зовнішніх експертах (консультантах). Основними причинами цього є: необхідність залучення зовнішніх експертів (консультантів) у зв'язку з ринковими умовами та неможливістю швидко реагувати на внутрішні проблеми.

Дефініції «консультування» і «консалтинг» є тотожними поняттями, а термін «консалтинг» був запозичений з-за кордону разом з іншими дефініціями такими як «менеджмент» в період переходу економіки на ринкові механізми. У цей період у вітчизняній літературі також почали використовувати ці поняття в різних варіаціях.

Ще одна важлива дефініція, яка потребує уточнення в рамках проведеного дослідження – це «послуга». Як свідчить вільна он-лайн енциклопедія Вікіпедія, послуга – це дія, що виконується особою (фізичною чи юридичною) на користь іншої особи або діяльності [42].

Таким чином, дефініцію «послуга» можна охарактеризувати наступним чином:

- це результат діяльності або процесу;
- це специфічний результат матеріального або духовного виробництва, який має характеристики, що визначають мету, з якою він купується та споживається;

- це сукупність матеріальних і нематеріальних характеристик (властивостей, функцій, вигод і способів використання), спрямованих на задоволення потреб споживачів.

Під «консалтинговими послугами» слід розуміти вид товару, отриманого в результаті діяльності, мета якої виражається в корисному ефекті, що задовольняє інформаційну потребу.

Консалтингові послуги – це комерційна діяльність у невиробничій сфері, що полягає в наданні споживачам (клієнтам) нематеріальних послуг у вигляді порад, рекомендацій та експертизи в різних сферах діяльності.

Консалтингова послуга – це задоволення консультантом або консалтинговою компанією потреби клієнта (фізичної або юридичної особи) у підготовці та отриманні інформаційних ресурсів на узгоджених умовах, з певної тематики, конкретного виду та в кінцевому обсязі, для вирішення проблеми клієнта.

Динамічний розвиток підприємництва в країнах світу призвів до появи та зміцнення на ринку потужних консалтингових фірм, які стали повноцінними комерційними підприємствами з власним спеціалізованим спектром послуг. Сьогодні консалтингові агентства стали невід'ємною частиною ринкової економіки і отримують все більше визнання в суспільстві [41].

Консалтинг – це інтелектуальна послуга, що надається спеціалізованими компаніями і охоплює широке коло питань, пов'язаних з виробництвом, фінансами, зовнішньоекономічною діяльністю, створенням і реєстрацією компаній, дослідженням і прогнозуванням ринків товарів та послуг, розробкою бізнес-проектів, маркетингових програм, технологічних нововведень, пошуком шляхів виходу з кризових ситуацій, підготовкою юридичних документів для створення нових підприємств і організацій [21].

Історичний розвиток консалтингу визначався поступовим перетворенням взаємного консультування (природної взаємодії людей, що обмінюються досвідом) на професійну діяльність. Тенденція до прискореної спеціалізації підприємницької діяльності призвела до того, що далеко не всі організації здатні відстежувати

ринкові зміни, нововведення в поведінці конкурентів, клієнтів і партнерів у бізнес-середовищі, нормативно-правові документи тощо [3].

Сутність консалтингового бізнесу (консалтингу) візуалізовано на рисунку 1.1

Рис. 1.1 Обґрунтування сутності консалтингу*

*Власне узагальнення.

Оскільки методи та форми управління стають все більш складними, підхід до управління компанією також змінюється, створюючи необхідність для керівників підтримувати свої управлінські практики в площині новітніх знань, не тільки шляхом залучення експертів, тренінгів та технологічних проектів, але й шляхом співпраці з консультантами для вирішення складних дослідницьких проблем.

Причини попиту на консультаційні послуги наведено на рис. 1.2.

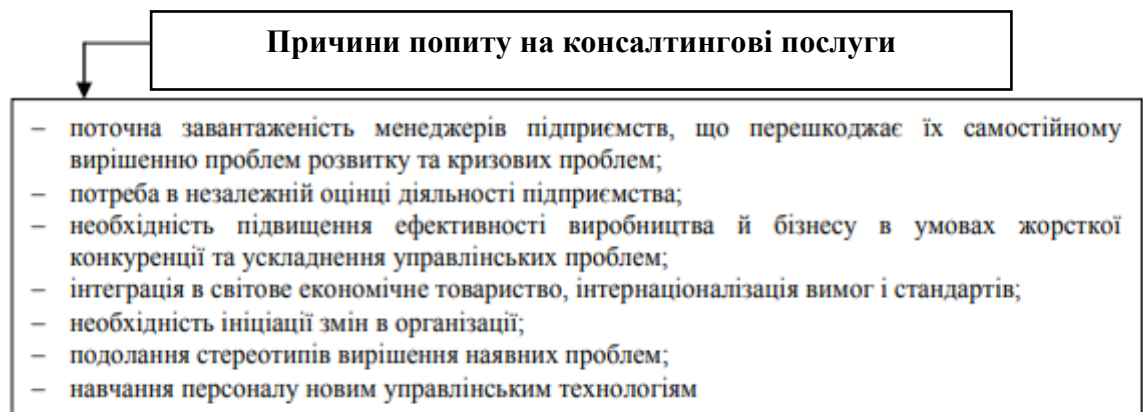

Рис. 1.2 Причини попиту на консалтингові послуги*

*Власне узагальнення.

Чому консалтинг настільки важливий для забезпечення економічної безпеки компанії? Це питання часто залишається поза увагою керівництва компаній, і існує думка, що залучення сторонніх осіб до питань безпеки не завжди є доцільним. Варто зазначити, що варто запрошувати експертів, які можуть ефективно ідентифікувати потенційні та реальні загрози, ризики та небезпеки, а також розробити плани щодо запобігання, мінімізації або усунення їхнього впливу.

Види консалтингових (консультаційних) послуг наведені на рис. 1.3.

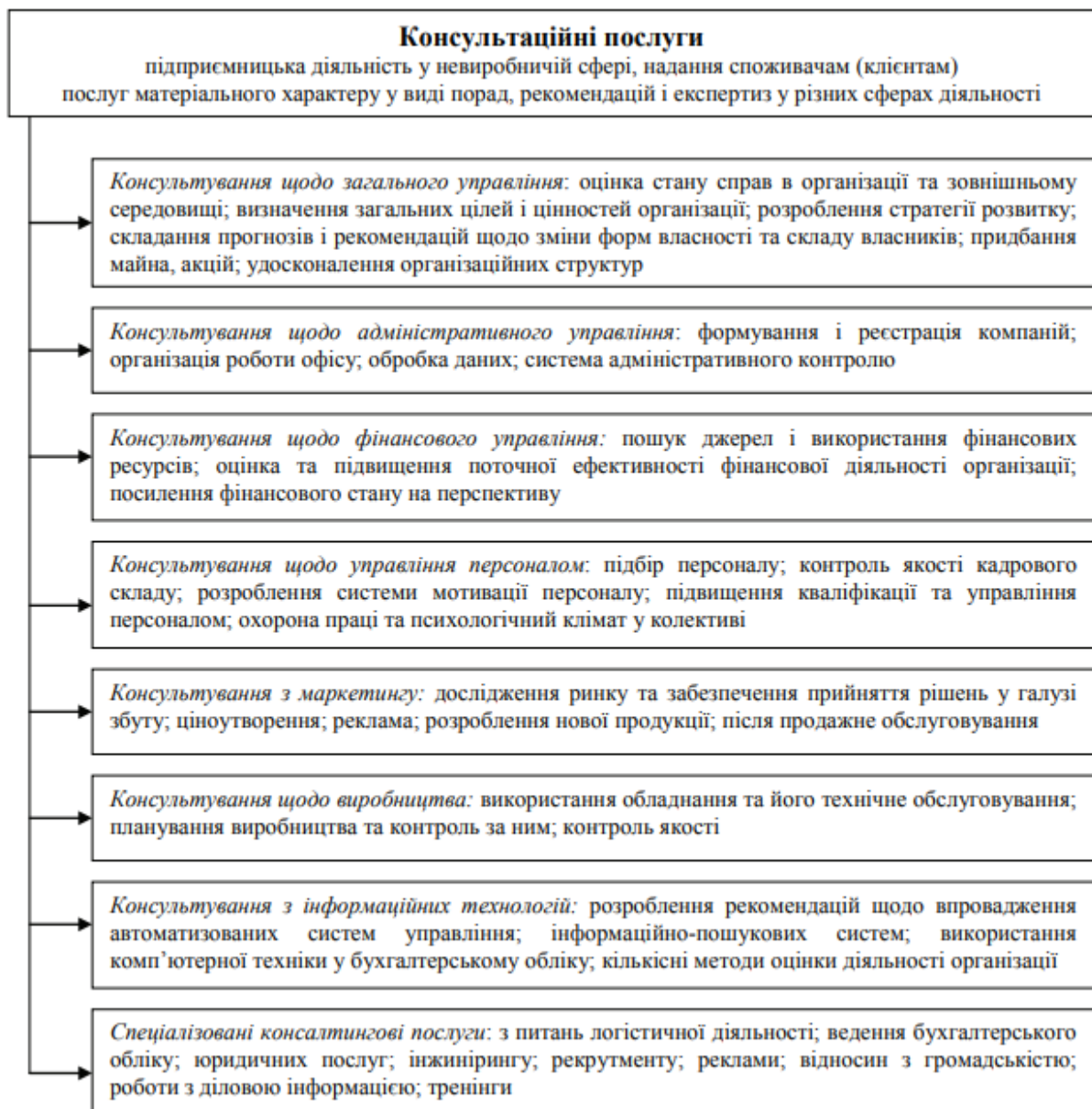

Рис. 1.3 Види консалтингових (консультаційних) послуг*

*Джерело: авторська розробка на основі [3]

У ринкових умовах господарювання значно зростає перелік консалтингових послуг, які відповідають новим потребам і запитам підприємств. На початку ХХІ століття консалтинг характеризується системним і ситуаційним підходом до вивчення та вирішення бізнес-проблем підприємств, розвивається на перетині функціональних аспектів управління, характеризується створенням інтелектуальних продуктів [6].

Практика делегування повноважень з організації та ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності консалтинговим фірмам стає все більш поширеною в компаніях провідних країн світу. Це пов'язано з тим, що керівники та власники компаній не вважають за доцільне витратити зусилля на процеси, які безпосередньо не пов'язані з основною діяльністю, але в той же час є невід'ємною частиною загального бізнесу для забезпечення ефективного та успішного функціонування і розвитку. До таких непрофільних процесів можна віднести організацію та ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Тому в Україні, в рамках чинного законодавства, керівництво та власники підприємств можуть передавати ведення бухгалтерського обліку на аутсорсинг іншим організаціям, щоб заощадити на витратах на створення та утримання бухгалтерської служби і не витратити зусилля на непрофільні процеси (процеси ведення бухгалтерського обліку). Наразі консалтингові компанії є найбільш практичними та надійними.

Однак, на відміну від системної співпраці з консалтинговими компаніями, яка поширена в розвинених країнах і пропонує широкий спектр консалтингових послуг, в тому числі і бухгалтерського консалтингу, в Україні досвід консалтингу, на жаль, використовується епізодично, а вітчизняні підприємці продовжують негативно ставитися до діяльності консалтингових компаній.

Однак, зважаючи на позитивний досвід провідних зарубіжних компаній, які користуються послугами бухгалтерського консалтингу, та необхідність виходу на міжнародні ринки і залучення іноземних інвестицій, багато вітчизняних власників бізнесу звертаються до консалтингових компаній за послугами бухгалтерського консалтингу, в тому числі з питань:

- ведення бухгалтерського обліку відповідно до чинного законодавства на всіх ділянках;
- своєчасне виконання зобов'язань клієнта перед державними та місцевими органами влади;
- представництво інтересів клієнта в податкових органах;
- підготовка та подання декларацій і звітів до податкових органів;
- підготовка документів для проведення виїзних перевірок;
- консультування з питань реорганізації господарської діяльності та фінансових процесів клієнтів з точки зору бухгалтерського обліку;
- зберігання фінансової звітності та інших бухгалтерських документів після їх затвердження відповідними державними органами;
- відновлення бухгалтерського та податкового обліку;
- підготовка різноманітних звітів;
- звітування про стан рахунків зовнішнім і внутрішнім користувачам інформації на вимогу компанії-клієнта;
- впровадження систем автоматизації бухгалтерського обліку тощо [7].

Вважається доцільним поділ бухгалтерського консалтингу за такими основними класифікаційними ознаками:

- за обсягом ділянок обліку, делегованих консалтинговій компанії;
- за географічним розташуванням консалтингової компанії;
- за типом функції, переданої на аутсорсинг;
- за потенційною можливістю помилок;
- за врахуванням стандартів фінансової звітності;
- за метою впровадження;
- за орієнтацією на центр відповідальності;
- за галуззю обліку;
- за частотою використання послуг [8, с. 291].

Залежно від характеру взаємодії між консалтинговою компанією та клієнтом можна виокремити такі варіанти повний аутсорсинг, частковий аутсорсинг, зовнішній нагляд та абонентське обслуговування.

При повному аутсорсингу компанія-клієнт делегує всі функції консалтинговій компанії. Ця модель підходить для всіх типів бізнесу. Частковий аутсорсинг підходить для великих компаній, які мають штатного бухгалтера і можуть делегувати консалтинговій компанії лише деякі непрофільні функції. Невеликі компанії, які не можуть утримувати штатного бухгалтера, віддають на аутсорсинг звітність.

У моделі зовнішнього контролера консалтингова фірма перевіряє бухгалтерську звітність, аналізує результати діяльності компанії та дає поради щодо покращення операцій. У моделі «абонентського обслуговування» консалтингова фірма виступає в ролі консультанта, особливо з питань інновацій. Допускається також змішана модель співпраці між консалтинговими фірмами та компаніями [5, с. 24].

Компанія може отримати ряд переваг, передавши ведення бухгалтерського обліку консалтинговій фірмі на аутсорсинг. Однак є й недоліки такого рішення.

Переваги та недоліки проілюстровано бухгалтерського консалтингу відображено на рисунку 1.4.

Рис. 1.4 Переваги та недоліки бухгалтерського консалтингу*
*Власне узагальнення.

У зв'язку з цим, основними перевагами використання послуг бухгалтерського консалтингу для компаній-клієнтів вважаємо наступні: загальна вартість послуг бухгалтерського консалтингу є нижчою, ніж витрати на оплату праці бухгалтерського персоналу; виключається можливість залучення до роботи некваліфікованих бухгалтерів; відсутність перерв в обліковому процесі (відсутність відпусток та лікарняних); вивільнення приміщень та основних засобів, виділених для ведення бухобліку; значна економія часу; юридичне оформлення консультаційних послуг; покращення та спрощення якості системи бухобліку шляхом надання професійних консультацій та практичних рекомендацій.

Вивчаючи процес надання консалтингових послуг, пропонуємо розглянути такі етапи надання послуги облікового консалтингу (рис. 1.5).

Рис. 1.5 Етапи надання послуг бухгалтерського консалтингу*

*Джерело: авторська розробка на основі [13]

Правильний вибір консалтингової компанії є запорукою успішного управління підприємством, виходу його на якісно новий рівень розвитку. При виборі консалтингової компанії підприємству необхідно враховувати основні критерії такого вибору (рис.1.6)

Рис. 1.6 Критерії відбору консалтингової компанії*

*Джерело: авторська розробка на основі [22]

Консалтингові компанії мають кілька варіантів співпраці, в тому числі щодо обміну інформацією та документами. Це може бути передача інформації за допомогою комп'ютерних програм, які консалтингова компанія може розробити індивідуально для кожного клієнта; фактична передача документів через кур'єрські служби та безпосередня передача інформації і документів із зовнішніх джерел до консалтингової компанії. У загальному вигляді доцільною буде наступна схема документообігу та обміну обліковою інформацією між консалтинговою компанією та замовниками таких послуг (рис. 1.7). Напрямок руху інформації між консалтинговою компанією та компанією, яка є замовником аутсорсингові послуги, відображає можливі сфери взаємодії. Крім того, на схемі узагальнено

перелік послуг, які можуть виконуватися компанією відповідно до укладеного договору.

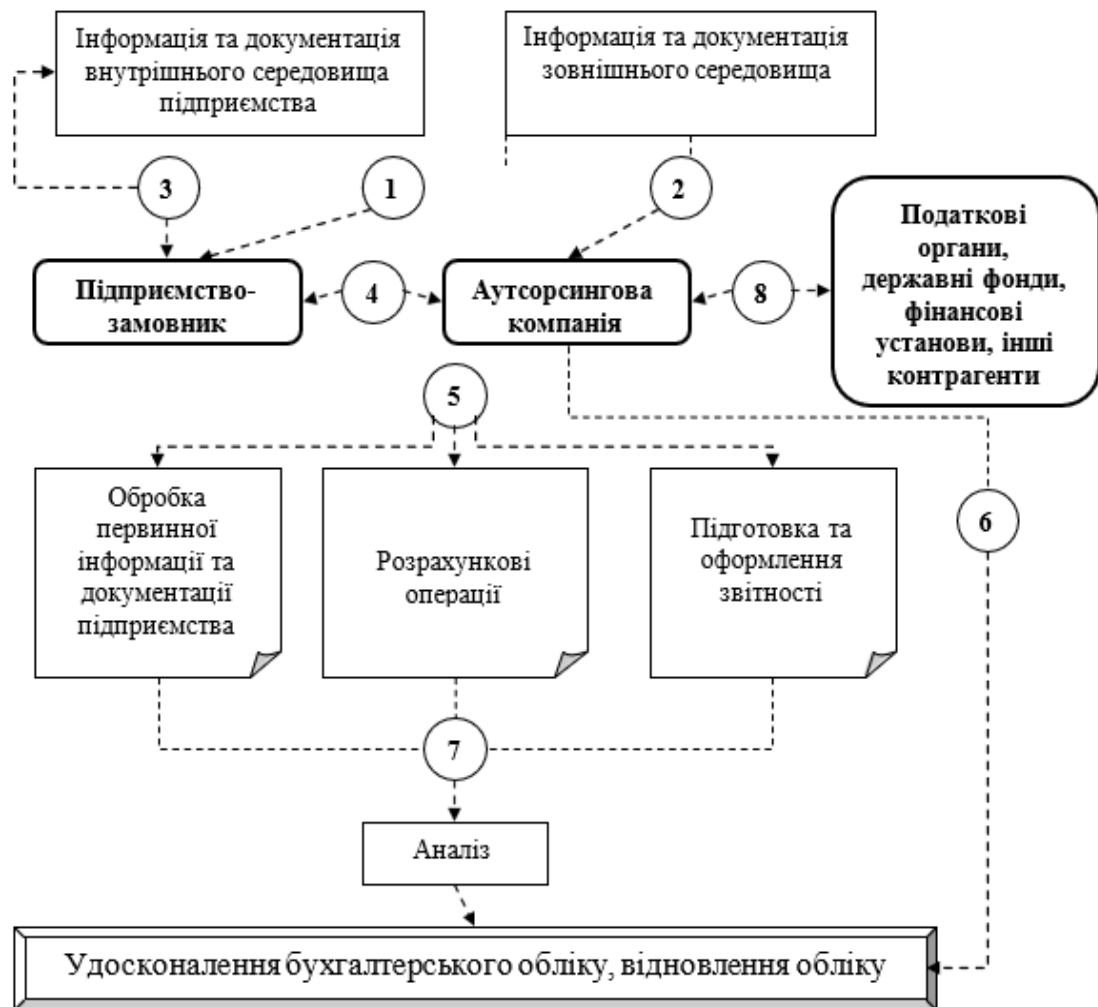

Рис. 1.7 Візуалізація інформаційних потоків при наданні послуг бухгалтерського консалтингу*

*Джерело: авторська розробка на основі [21]

Інформаційні потоки, показані на рисунку 1.7, можна узагальнити наступними етапами:

- на підприємство із зовнішнього середовища надходить документація (інформація), яка обробляється самим суб'єктом бізнесу;
- згідно з укладеним договором, отримання документації (інформації) делегується консалтинговій компанії минаючи замовника, тобто первинна інформація із зовні надходить безпосередньо до консалтингової компанії;

- на підприємстві відбувається безперервний процес формування даних (інформації) і документації, яка використовується в бухобліку і, теж, передається консалтинговій компанії;

- передача документації (інформації) між сторонами, звітування консалтинговій компанії, а також передавання всіх оброблених компанією документів, звітів та іншої інформації, які за законодавством мають знаходитись на підприємстві за допомогою комп'ютерних програм або кур'єра;

- вся інформація (документація), що надійшли безпосередньо до компанії ззовні та з підприємства підлягають обробці згідно з договором за представленими напрямками;

- удосконалення та відновлення бухобліку можливо за усіма напрямками діяльності, тобто обробка первинної інформації та документації, так і підготовка звітності та звітування;

- консалтингова компанія виступає представником підприємства у фіскальних органах (подача звітів, врегулювання спорів тощо), фондах соціального страхування, банківських установах та ін. [13, с.6].

Таким чином, представлена на рисунку 1.7 схема доводить, що документообіг та обмін інформацією з консалтинговими компаніями є простим і прозорим. У нинішній кризовій ситуації, коли компанії шукають різні шляхи скорочення витрат; можливі варіанти, щоб обійти конкурентів і розрахувати оптимальні параметри розвитку, враховуючи всі переваги використання послуг аутсорсингу; швидко і ефективно організувати необхідні бізнес-процеси – найкраще покластися на експертизу консалтингових компаній, які пропонують кваліфіковану підтримку. Крім того, в Україні існують відомі консалтингові компанії з репутацією, гідною довіри, яку вони заслужили за час своєї професійної діяльності.

Для того, щоб мати можливість надавати консалтингові послуги максимально якісно, керівництво компанії-клієнта повинно надати співробітникам консалтингової компанії необхідну бухгалтерську документацію та, за необхідності, документи, що становлять комерційну таємницю. Звичайно, така

ситуація не завжди є привабливою для керівництва місцевих компаній через використання різних схем приховування реальних фінансових результатів з метою уникнення оподаткування.

Що стосується можливого розголошення конфіденційної інформації співробітниками консалтингових фірм, то в договорі про надання послуг з бухгалтерського консультування слід передбачити відповідальність консалтингової фірми за розголошення такої інформації. У будь-якому випадку, консалтингові фірми, які працюють на ринку послуг з хорошою репутацією та прозоро, не будуть розголошувати конфіденційну інформацію про своїх клієнтів, за винятком особливих обставин, оскільки не хочуть втратити довіру клієнтів, а отже, і вигоду від своєї діяльності [14, с.40].

Для того, щоб зрозуміти конкретні переваги та можливості, які пропонує ринок консультування, було проведено SWOT-аналіз консалтингових послуг .

Таблиця 1.1

SWOT-аналіз послуг бухгалтерського консалтингу*

S – strengths (сильні сторони)	W – weaknesses (слабкі сторони)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна доцільність, зниження витрат підприємства-замовника. Фокусування компанії-замовника на основній діяльності. 2. Високий рівень професіоналізму бухгалтерів-виконавців послуг 3. Незалежність і об'єктивність ведення обліку. 4. Безперервність ведення бухгалтерського обліку. 5. Для замовника - фінансова відповідальність аутсорсера. 6. Постійна можливість отримати консультації. 7. Розподіл ризиків між підприємством-замовником послуг та виконавцем. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недосконала законодавча база по аутсорсингу. 2. Неможливість довгостроково планувати витрати на бухгалтерський облік (вартість послуг залежить від багатьох факторів, зокрема обсягу отриманих послуг, методів ціноутворення тощо). 3. Непрозорий алгоритм розрахунку вартості послуг (часто необгрунтовано завищена вартість послуг). 4. Відсутність контролю за аутсорсером. 5. Фінансова відповідальність аутсорсера.
O – opportunities (можливості)	T – threats (загрози)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мінімізація ризиків, уникнення ризику. 2. Посилення стратегічної безпеки підприємства-замовника. 3. Зростання інвестиційної привабливості підприємства-замовника. 4. Підвищення ефективності бізнесу. 5. Підвищення кваліфікації персоналу. 6. Доступ до нових знань і технологій 7. Додатковий доступ до фінансових ресурсів 8. Передача відповідальності за виконання конкретних функцій 9. Самостійне виконання окремих облікових функцій, які не передаються аутсорсеру. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дотримання конфіденційності. Витік інформації внаслідок непрофесіоналізму або нечесності. 2. Втрата контролю підприємством-замовником над власними ресурсами. 3. Непередбачуване розірвання договору, невиконання умов договору, небажання у аутсорсингової фірми переглядати вартість договору, банкрутство фірми-аутсорсера. 4. Бажання замовника отримати дешеві послуги, може призвести до співпраці з аутсорсером, який має низький рівень професіоналізму фахівців 5. При укладанні договору підприємство-замовник може приховати важливі питання діяльності, що може призвести до несподіваного зростання вартості послуг у майбутньому. 6. Втрата уваги до замовника через велику кількість клієнтів.

*Власне узагальнення.

Як свідчать дані табл.1.1 SWOT-аналіз послуг бухгалтерського консалтингу показує, що залучення аутсорсингової компанії для ведення бухгалтерського обліку має більше переваг і можливостей, ніж недоліків і загроз.

При формуванні політики ціноутворення на бухгалтерські послуги консалтингові компанії враховують ряд факторів, а саме:

1) рівень досвіду та кваліфікації (досвід та кваліфікація бухгалтерів і консультантів впливає на вартість послуг в сторону збільшення);

2) обсяг і складність наданих послуг чинить суттєвий вплив на зростання їх вартості;

3) рівень конкуренції на ринку бухгалтерських послуг може визначати ціноутворення (високий рівень конкуренції може призвести до зниження цін на бухгалтерські послуги);

4) локальне розташування бізнесу (у містах з високим рівнем життя ціни можуть бути вищими);

5) додаткові послуги (якщо компанія пропонує додаткові послуги, такі як податкове планування, аудит чи консультування, це може вплинути на загальну вартість);

6) строки виконання (якщо клієнт вимагає швидкого виконання робіт або термінового консультування, це може призвести до додаткових витрат і, відповідно зростання вартості послуг)

7) специфічні вимоги клієнта (якщо клієнт має особливі вимоги або потреби, це може впливати на вартість послуг).

Сучасний стан співпраці між консалтинговими компаніями та підприємствами в Україні чітко показує, що необхідно вжити певних заходів для її посилення, а саме:

1) поширення достовірної інформації про ринок консалтингових послуг (кількість консалтингових компаній, їх рейтинг, види консалтингових послуг, вартість, обсяги та ефективність діяльності консалтингових компаній)

2) ефективне врегулювання нормативно-правової бази діяльності консультаційних фірм;

3) посилення позицій місцевих консалтингових компаній, що працюють в контексті специфіки місцевого бізнес-середовища;

4) забезпечення високої якості та доступності консультаційних послуг (якість та вартість консультаційних послуг з бухобліку не повинна перевищувати вартість створення та функціонування бухгалтерської служби на підприємстві);

5) підвищити якість консультаційних послуг шляхом залучення експертів з конкретних наукових та виробничих галузей;

6) використовувати позитивний зарубіжний досвід надання консалтингових послуг та діяльності консалтингових компаній, адаптувавши його до національної економічної ситуації та потреб вітчизняних підприємств та ін. [16].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку національної економіки підприємства не тільки усвідомлюють можливості та зручність використання консалтингових послуг, але й регулярно та свідомо обирають консалтингові компанії в якості бізнес-партнерів. Менеджери, директори та власники бізнесу все більше знайомляться з консалтинговими продуктами, оскільки розуміють необхідність пошуку нових можливостей та шляхів їх реалізації з метою підвищення своєї конкурентоспроможності та системної побудови і розвитку бізнесу. Своєчасно зрозумівши та оцінивши переваги співпраці з консалтинговими компаніями, бізнес сьогодні демонструє позитивні тенденції та досягнення у зміцненні і розвитку своєї конкурентоспроможності в Україні та за її межами.

Складна економічна та політична ситуація в Україні та вихід на вітчизняний ринок іноземних виробників вимагають від вітчизняних компаній максимальної оптимізації бізнес-процесів. При цьому непрофільні процеси мають бути відсунуті на другий план і передані на аутсорсинг спеціалізованим консультантам, метою яких є надання компаніям консалтингових послуг та практичних порад з широкого кола питань. З врахуванням ситуації, що склалася, сучасним компаніям важливо користуватися послугами бухгалтерського консалтингу.

1.2 Нормативно-правове та літературне забезпечення надання послуг з бухгалтерського консалтингу

Ринкове середовище формує попит на консультаційні послуги і, таким чином, є рушійною силою щодо створення та функціонування консалтингового бізнесу. Більш глибокий аналіз правової бази для функціонування цього бізнесу показує, що визначення поняття «консультаційні послуги» не визначено на законодавчому рівні. Цей термін визначено лише в Законі «Про здійснення державних закупівель» № 2289VI від 1 червня 2010 року, в якому зазначено, що консультаційні послуги - це інтелектуальна та нематеріальна діяльність, результати якої не є фізично видимими (пункт 15 статті 1). На сьогодні ця норма втратила чинність.

Цивільний кодекс України визначає поняття договору про надання послуг. Так, відповідно до частини 1 статті 901 Цивільного кодексу України, за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати певну послугу, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором. Беручи до уваги наведене вище законодавче визначення та специфічні характеристики консультування, можна дати визначення поняття «консалтингові послуги» [44].

Консалтингові послуги – це інтелектуальна діяльність нематеріального характеру, що виконується професійним консультантом за плату або безоплатно, під час якої консультант надає поради, пропозиції та висновки у конкретизованій формі, відкритій для об'єктивного сприйняття, щодо проблем, визначених клієнтом у різних сферах діяльності.

Консалтинг можна розглядати як особливу професійну діяльність із залученням кваліфікованих фахівців, які мають спеціальну підготовку в галузі бухгалтерського обліку, аналізу, адміністрування, права, менеджменту тощо. У процесі консультування клієнтам надається допомога у виявленні та аналізі проблем і пропонуванні ефективних рішень [45].

Бухгалтерський облік в умовах безперервної інформаційної глобалізації є важливим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень. Необхідність реалізації стратегій розвитку компанії та підвищення конкурентоспроможності, а також наявність економічної кризи значно підвищили попит на інформацію, в тому числі й на бухгалтерську. Без облікової інформації практично неможливо належним чином організувати управлінську діяльність і таким чином забезпечити раціональне та прибуткове ведення бізнесу.

Відповідно, систему регулювання бухгалтерського обліку в Україні можна представити на чотирьох рівнях, кожен з яких включає набір відповідних нормативно-правових актів (рис. 1.7).

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку – це правові та методологічні засади регулювання та ведення бухгалтерського обліку в Україні, уніфіковані на законодавчому рівні. Існуючі нормативно-правові акти забезпечують ідентичність ведення бухгалтерського обліку майна, зобов'язань і господарських операцій, а також підготовку та подання достовірної і порівнянної інформації про фінансово-майновий стан, доходи і витрати підприємств на вимогу інших користувачів бухгалтерської інформації.

Уряд України здійснює загальне методологічне керівництво бухгалтерським обліком на національному рівні. Право на регулювання бухгалтерського обліку має Міністерство фінансів, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [40].

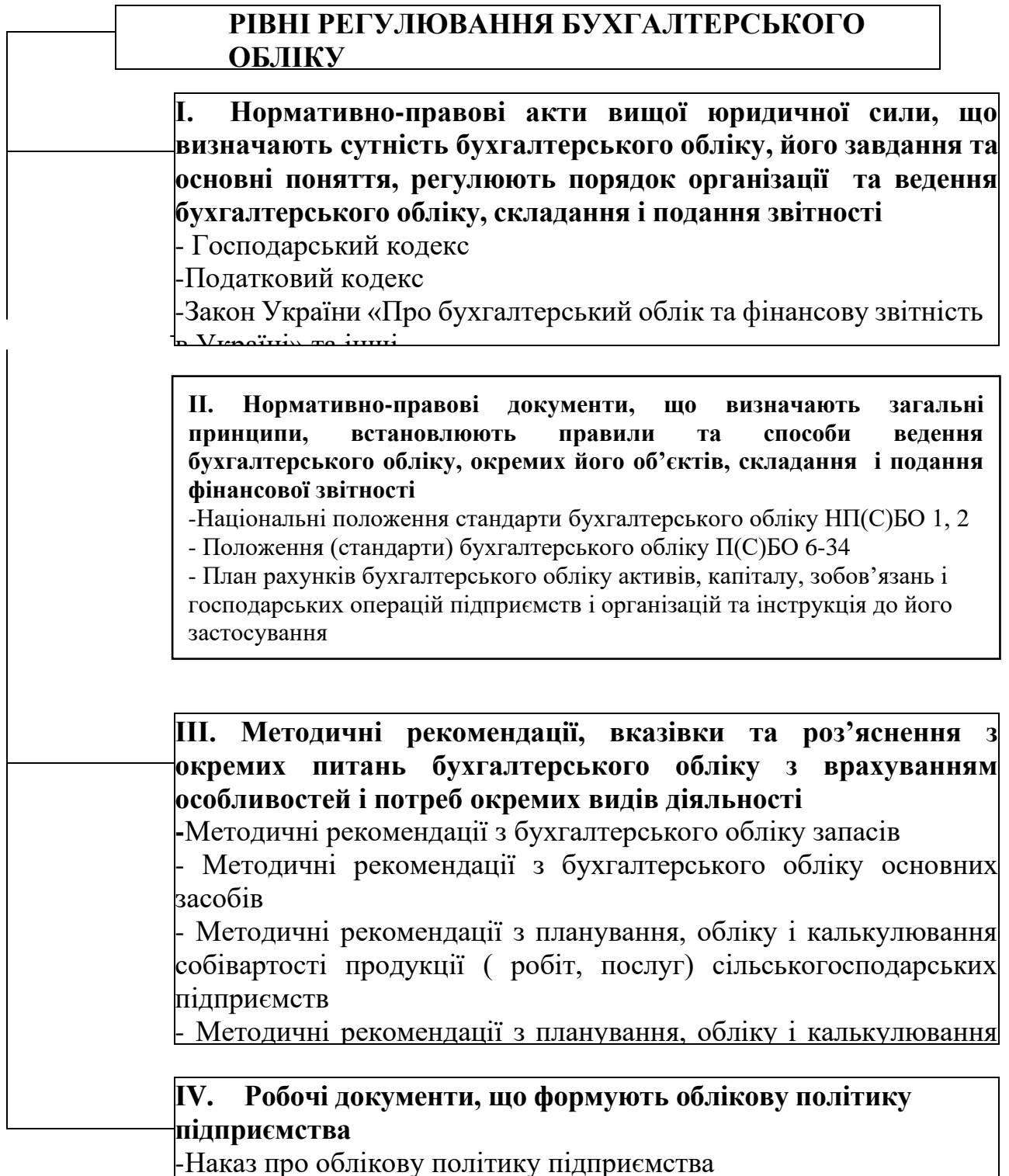

Рис. 1.7 Система нормативно-правового регулювання бухобліку*

*Власне узагальнення.

Основоположним документом в царині бухобліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-

XIV [35]. Згідно пункту 4 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно обирає форми організації бухобліку (рис. 1.8)

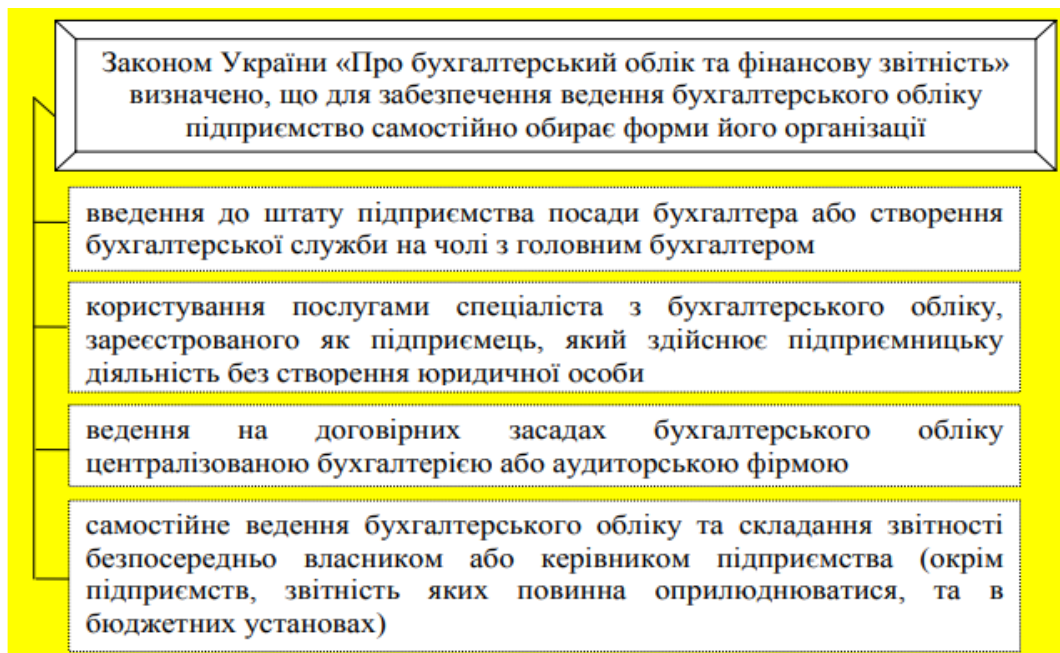

Рис. 1.8 Форми організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві*
*Джерело: узагальнено автором на основі [25]

Таким чином, законодавчо не забороняється суб'єктам бізнесу передавати ведення бухгалтерського обліку стороннім організаціям і регулювати відносини з консалтинговими компаніями на основі договорів про надання послуг з ведення бухгалтерського обліку.

Слід зазначити, що в Україні відсутнє правове регулювання консалтингової діяльності на всіх рівнях, включаючи нормативно-правові акти. Це пов'язано з тим, що консалтинг є багатогранною категорією, яка включає в себе різні види, рівні та напрями. Тому просте прийняття законів та підзаконних актів не може врахувати специфічні особливості цього виду діяльності. Таким чином, необхідно приймати комплексні документи, використовуючи існуючі інструменти узагальнення правових норм, такі як кодифікація, уніфікація та інтеграція.

Характеристика основних законодавчо-нормативних актів, які регулюють облік та формування витрат суб'єкта господарювання наведено у табл. 1.2

Таблиця 1.2

Характеристика законодавчо-нормативних актів щодо регулювання витрат суб'єкта господарювання*

№ з/п	Законодавчо-нормативний документ	Характеристика
1	Господарський кодекс	Визначає правові основи регулювання господарської діяльності, яка основана на різноманітності суб'єктів господарювання
2	Цивільний кодекс України	Регулює цивільно-правові відносини, встановлює порядок взаємовідносин між контрагентами, форми договорів цивільно-правового характеру
3	Податковий кодекс України	Надає характеристику національній податковій системі, визначає особливості оподаткування певних операцій та об'єктів, їх адміністрування, регулює відносини, що виникають у сфері справлення податків
4	Закон України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні	Встановлює основні засади організації та ведення обліку і господарських операцій та процесів, нормативного регулювання бухгалтерського обліку на усіх рівнях регулювання різних господарюючих суб'єктів
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Регулює порядок складання основних компонентів фінансової звітності, надає визначення об'єктів бухгалтерського обліку
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Регламентує порядок організації та ведення бухгалтерського обліку витрат, розкриття інформації про витрати у фінансовій звітності
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»	Регламентує порядок організації та ведення бухгалтерського обліку доходів, розкриття інформації про доходи у фінансовій звітності
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Регулює порядок ведення обліку запасів, відображення інформації про них у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності; визначає порядок формування матеріальних витрат та формування собівартості продукції (товарів, робіт, послуг)
9	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»	Регулює порядок застосування бухгалтерських рахунків для відображення інформації про рух та використання активів, капіталу, зобов'язань, які відбуваються під впливом господарських операцій
10	Методичних рекомендацій щодо заповнення форм звітності	Визначають склад статей фінансових звітів, методик співставлення показників різних форм звітності

*Власне узагальнення.

Суб'єкти бізнесу при веденні обліку повинні дотримуватися загальних принципів, викладених у Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»

в Україні», зокрема принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, які є базовими для оцінки та відображення інформації про витрати та їх списання на фінансові результати [35].

При обліку господарських операцій з надання консультаційних послуг необхідно визначити точний порядок нарахування доходів і витрат. Відповідно до пункту 10 П(С)БО 15 «Дохід» [33], дохід від надання послуг визнається на дату балансу, якщо може бути достовірно визначений результат таких операцій. Отже, для того, щоб дохід можна було достовірно оцінити, необхідно виконати такі умови

Результат операції з надання послуг може бути достовірно оцінений, якщо виконуються такі умови: дохід можна достовірно оцінити; існує ймовірність того, що економічні вигоди будуть отримані в результаті надання послуги; ступінь завершеності надання послуг на дату балансу можна достовірно оцінити; витрати, понесені на надання послуг та витрати, необхідні для завершення надання послуг, можна достовірно оцінити.

Суб'єкт господарювання, основною діяльністю якого є надання консультаційних послуг, використовує субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» для відображення доходу, пов'язаного з такою діяльністю. За кредитом субрахунку 703 фіксується визнаний дохід від надання послуг, за дебетом - непрямі податки (ПДВ), знижок та сума списання чистого доходу у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати» (субрахунок 791 «Результати операційної діяльності»).

Ключовим національним стандартом, що регулює порядок ведення та організацію обліку витрат є П(С)БО № 16 «Витрати» [32]. Відповідно до пункту 11 П(С)БО 16 «Витрати» [32], собівартість реалізованих консультаційних послуг включає виробничу собівартість послуг, виконаних у звітному періоді, нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та наднормативні виробничі витрати. Згідно даного стандарту, виробнича собівартість консультаційних послуг складається з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних загальновиробничих витрат та постійних розподілених загальновиробничих витрат.

Відповідно до Плану рахунків [31] та Інструкції про застосування Плану рахунків [36] всі прямі витрати щодо надання консалтингових послуг списуються на рахунок 23 «Виробництво», тоді як непрямі витрати обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Витрати, визнані на рахунку 91, щомісяця списуються на рахунок 23 «Виробництво» та рахунок 90 «Собівартість реалізації» відповідно до методу розподілу загальновиробничих витрат, передбаченого П(С)БО 16.

Даний стандарт також пропонує розрізняти витрати, пов'язані з управлінням суб'єктом господарювання та витрати, понесені суб'єктом господарювання на збут та інші операційні витрати. Наприкінці звітної періоду загальна сума вище заданих витрат списується безпосередньо на рахунок 79 «Фінансові результати» [32]. Таким чином, на кінець звітної періоду сальдо на рахунках 92, 93, 94 відсутнє, оскільки витратами періоду не включаються до собівартості консультаційних послуг.

Значний вплив на формування інформації про витрати за економічними елементами мають положення низки національних стандартів, що регулюють облік запасів, амортизації основних засобів, витрат на оплату праці та інших елементів витрат.

Таким чином, нормативно-правове регулювання надання послуг організаціями та формування витрат, пов'язаних з наданням послуг, є досить трудомісткою сферою і регулює всі альтернативні питання на рівні підприємства шляхом формування наказу про облікову політику.

В питаннях регулювання і роз'яснення щодо суперечливих аспектів надання консалтингових послуг, крім законодавчої бази суттєва роль відводиться науковій літературі. Так, провідні вітчизняні та зарубіжні науковці і практики проводять дослідження щодо місця та значення консалтингу.

Таким чином, Стасюк Т. В. у своїх дослідженнях дає детальний огляд консалтингової термінології; Ковальська К. В. аналізує структурний склад українського ринку консалтингу за функціональною ознакою за клієнтським сектором; Верба В. А. та Пилипенко А. А. у своїх роботах аналізують типові ситуації в консалтинговій діяльності та демонструють необхідність поширення практичного та методичного досвіду консалтингу серед працівників підприємств, Новицький В. Є., Довгий О. С., Писарчук О. В. та Струкова І. В. досліджують теоретичні засади та практичні аспекти консалтингу та його поширення як комплексу консультаційних послуг з метою удосконалення управління підприємством та визначають основні переваги співпраці з консалтинговими компаніями та використання їх послуг [17].

Враховуючи, що сьогодні керівники та власники вітчизняних підприємств не володіють необхідною та повною інформацією про переваги та доцільність використання консалтингових послуг, позицію консалтингових компаній у наданні послуг з бухобліку, тому необхідним є більш ґрунтовне дослідження та вивчення даного питання.

Таким чином, за роки реформування бухгалтерського обліку в Україні було створено досить міцну нормативно-правову базу для регулювання системи бухгалтерського обліку. Однак, як зазначалося вище, у цій сфері все ще існують певні проблеми, які потребують вирішення з метою вдосконалення системи державного регулювання та реформування бухгалтерського обліку і адаптації її до потреб користувачів в умовах мінливих ринків, міжнародних стандартів та систем прийняття рішень.

1.3 Методичний інструментарій дослідження

Процес економічної трансформації є серйозною зміною структури економіки і вимагає формування галузевих ринків та дослідження потенціалу суб'єктів господарювання щодо адаптації до нових умов зовнішнього середовища, удосконалення існуючих та розробки нових методів, які органічно доповнюють існуючу методологічну базу.

Механізми дослідження економічних явищ повинні базуватися на традиційних методологіях (загальнонаукових методах, що використовуються для теоретичних та емпіричних досліджень), доповнених і розширених такими методами, як ситуаційний аналіз, прогнозування, методи маркетингових досліджень, методи оцінки ризиків та інші.

Особливості функціонування бізнес-організацій в сучасних умовах вносять важливі особливості в процес дослідження. Вони пов'язані з недостатністю інформаційної бази, існуванням тіньової економіки, комерційною таємницею більшості суб'єктів бізнесу, різними організаційно-правовими структурами, діяльністю форм власності та динамічністю розвитку ринку консалтингових послуг, що вимагає детального вивчення ситуації.

Дослідження господарських процесів на рівні суб'єкта господарювання базується на діалектичному методі, який є методологічною основою комплексного економічного аналізу діяльності підприємства [14]. За такого підходу фактори, що прямо чи опосередковано впливають на витрати, оцінюються в їхньому взаємозв'язку, взаємозалежності та в динаміці.

Оцінка витрат діяльності при наданні послуг з консультування (консалтингу) включає наступні етапи:

- окреслення мети та цілей аналізу;
- відбір факторів та відповідних чинників, що впливають на предмет дослідження;
- проведення класифікації та систематизації факторів для забезпечення можливості застосування системного підходу;

- визначення типу залежності між факторами та результативними показниками;
- проведення розрахунку впливу кожного фактора на зміну величини результативного показника та оцінка його ролі;
- формулювання висновків і рекомендацій за результатами проведеної роботи для забезпечення ефективної діяльності суб'єкта бізнесу в сучасних умовах господарювання [5, с. 28].

Важливим етапом аналізу витрат суб'єкта бізнесу є аналіз структури витрат та змін у цій структурі [3]. Охарактеризувати структуру витрат можна шляхом визначення складу витрат, що включаються до собівартості продукції, товарів, робіт, послуг. Структура витрат залежить від технічних та організаційних особливостей підприємства. Оскільки оптимальна структура витрат сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, дуже важливим є аналіз динаміки показників ресурсоспоживання на основі структури витрат.

Ефективність аналізу значною мірою залежить від системності його проведення. Це передбачає вивчення динаміки операційних витрат в цілому по підприємству та за окремими видами і статтями, дослідження структурних зрушень у складі витрат та окремих статей, виявлення абсолютної та відносної економії і перевитрат. Для отримання найкращих результатів від витрат необхідно враховувати не тільки їх обсяг, структуру та склад, а й вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які можуть впливати на рівень витрат та спричиняти невизначеність економічних результатів діяльності підприємства.

Серед найважливіших зовнішніх чинників - зростання інфляції, податкового навантаження, недосконале законодавство, підвищення цін на енергоносії та послуги, політична ситуація, низька платоспроможність населення та посилення конкуренції.

До основних внутрішніх факторів, що впливають на зміну витрат, відносяться кількість і склад продукції, робіт, послуг, що випускається, товарообіг, стан і продуктивність основних засобів і трудових ресурсів. Такі групування допомагають не тільки виявити загальну економію (перевитрати) витрат, але й

врахувати позитивний та негативний вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на витрати підприємства за кожним видом витрат.

Для отримання релевантних результатів дослідження в магістерській роботі було використано низку загальнонаукових методів дослідження. Основними з них є індукція, дедукція, аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, моделювання та абстрагування (рис. 1.9).

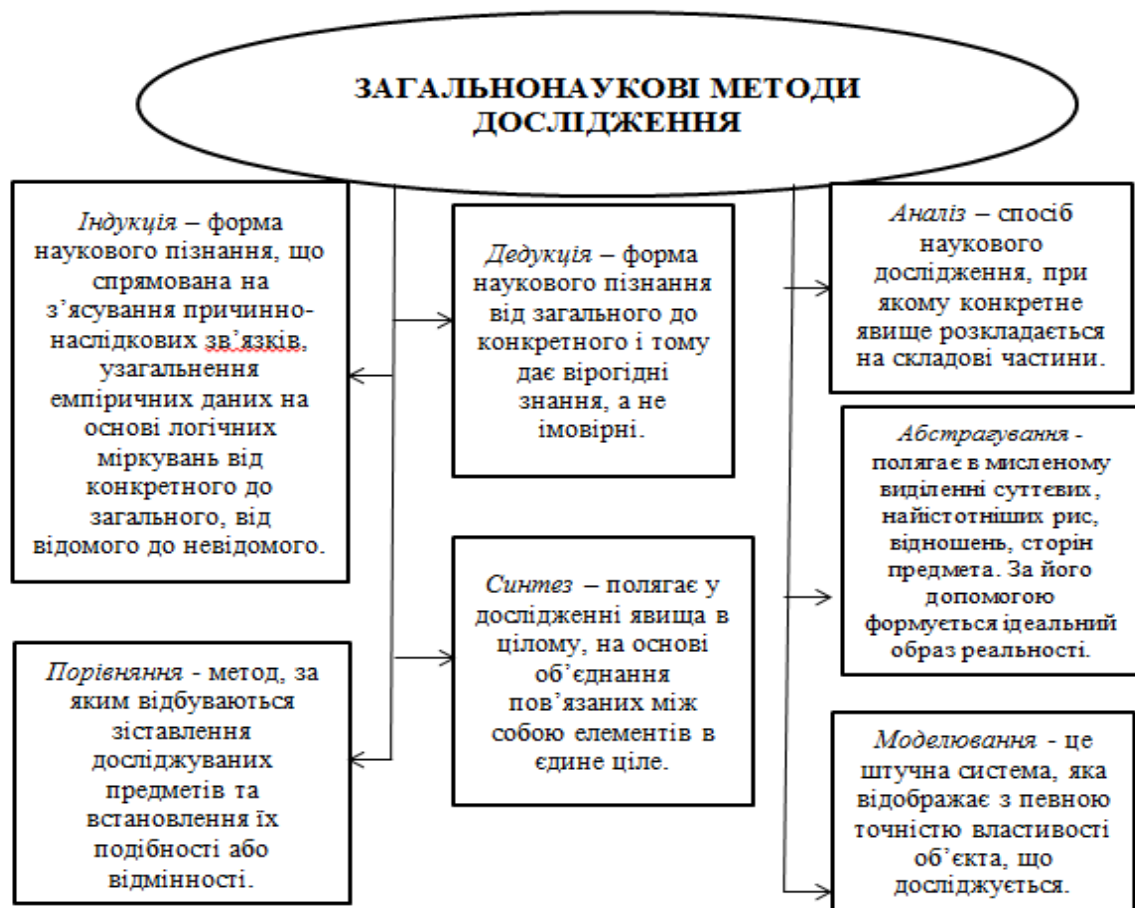

Рис.1.9 Характеристика загальнонаукових методів дослідження*

*Джерело: узагальнено автором на основі [23]

Варто зазначити, що окрім загальнонаукових методів використовуються також графічні і статистичні. Серед останніх доволі поширена практика застосування абсолютних показників (кількісних характеристик досліджуваного явища), відносних показників (дробові значення, де чисельник - величина, що порівнюється, а знаменник - величина, з якою порівнюють), рядів динаміки (характеризують зміну величини суспільного явища в час) та індексів.

При написанні роботи також було використано ряд методів бухобліку для ідентифікації об'єктів на кожному із етапі облікового процесу. Основними методами бухгалтерського обліку є документація, інвентаризація, оцінка, калькуляція, система рахунків, подвійний запис, баланс і звітність (рис. 1.10)

Рис. 1.10 Методи бухгалтерського обліку

*Джерело: узагальнено автором на основі [22]

Так, застосування методів документування пов'язане із реєстрацією господарських операцій за допомогою відповідних форм документів. В той час інвентаризація, як метод обліку, направлена на підрахунок та перевірку засобів, що є у розпорядженні суб'єкта бізнесу на певну дату, шляхом порівняння фактичних залишків з даними обліку.

Метод оцінки націлений відобразити в єдиному грошовому вимірнику всіх засобів підприємства, той час як калькуляція – це спосіб обчислення собівартості продукції (робіт, послуг) суб'єкта господарювання [16].

Для групування господарських засобів і ресурсів суб'єкта бізнесу використовується такий елемент методу обліку як система рахунків. За допомогою «подвійного запису» забезпечується відображення господарських операцій на дебеті одного рахунку і кредиті іншого.

Узагальнене відображення активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат діяльності підприємства здійснюється за допомогою таких елементів методу бохобліку як баланс і звітність.

Методика аналізу витрат з надання бухгалтерських послуг включає декілька етапів оцінки, зокрема структури та динаміки витрат з надання бухгалтерських послуг та впливу змін витрат на фінансовий результат від операційної діяльності.

Слід зазначити, що систематичний аналіз витрат є елементом системи управління та інструментом виявлення невикористаних резервів, розробки програм оптимізації витрат, обґрунтування бізнес-планів, орієнтації на тактичні цілі компанії, спрямовані на підвищення прибутковості, та контролю за їх виконанням.

Разом з аналізом структури та динаміки витрат можна застосувати комплексний підхід до роботи і виявити слабкі та сильні сторони в управлінні витратами компанії. Структуру та динаміку витрат слід аналізувати у двох напрямках: за елементами витрат та за статтями витрат. Причому структурний аналіз за елементами витрат можна проводити як для підприємства в цілому, так і для окремих центрів відповідальності та окремих видів продукції. Крім того, слід також враховувати фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на витрати підприємства.

У магістерській роботі дослідження проводилося в три етапи:

-перший етап - теоретичне узагальнення напрацювань вітчизняних та зарубіжних науковців і регуляторних органів за обраною тематикою та збір первинних статистичних даних у відповідному форматі фінансової та статистичної звітності підприємств;

- другий етап передбачає систематизацію та групування зібраних даних для отримання узагальнюючих показників у вигляді абсолютних, відносних та середніх величин.

- третій етап - аналіз систематизованих та узагальнених даних з метою виявлення взаємозв'язків і взаємозалежностей та формулювання відповідних висновків, рекомендацій і пропозицій [7].

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Фінансово-економічний аналіз діяльності

Об'єктом дослідження магістерської роботи є

..... – компанія, яка надає повний комплекс якісних послуг із супроводу бізнесу у сфері бухгалтерського обслуговування, консультування, податкового планування, юридичного супроводу.

..... як суб'єкт господарювання у сфері бухгалтерського консалтингу функціонує більше 4 років, так як було засноване 8 травня 2019 року. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю, форма власності – приватна (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Характеристика *

Показник	Характеристика
Повна назва
Код ЄДРПОУ	429900941
Дата реєстрації	8.05.2019р.
Форма власності	приватна
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Адреса	79012, Львівська обл., м. Львів, вул. Сахарова, 42, офіс 110
Директор	Лисканич Христина Стефанівна

*Власне узагальнення.

Директором і власником підприємства є Лисканич Христина Стефанівна. Практичний досвід ведення бухгалтерії у Лисканич Х. С. понад 15 років, володіє сертифікатами ІФА 2012, випускниця школа топ-менеджерів, нагороди - «Краща

жінка-підприємець Львівщини 2016», «Ділова репутація Клубу Ділових Людей 2016» (Visotsky consulting).

Юридична адреса досліджуваного підприємства - м. Львів, вул. Сахарова буд.42, офіс 110. Контакти компанії представлені на рисунку 2.1

Рис. 2.1 Контакти компанії*

*Власне узагальнення

.....активно просувається в інтернет просторі, має власний сайт, сторінки по соціальних мережах фейсбук, інстаграм.

Ключовим аспектом просування консалтингової компанії на ринку є наявність власного логотипу і бренду, через який транслюються ключові підходи підприємства по роботі з клієнтами.

Діяльністьвизначається згідно статуту товариства, основні напрями активності компанії за класифікатором видів економічної діяльності відображено на рис. 2.2

Рис. 2.2 КВЕДи*

*Власне узагальнення

Для суб'єктів у сфері бухгалтерського консалтингу КВЕД 69.20 «Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту, консультування з питань оподаткування» є основним і ключовим для здійснення бухгалтерського аутсорсингу.

Розуміння потреб замовника, конфіденційність та відповідальність є ключовими складовими успіху підприємства. Спеціалістимають досвід роботи з фізичними особами-підприємцями та юридичними особами різних форм власності та видів діяльності.

Послуги компаніїможна розділити за такими трьома напрямками:

1. Бухгалтерське обслуговування:

- подання усієї звітності юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців;
- ведення бухгалтерського, податкового обліку юридичних осіб і фізичних осіб підприємців;

- постановка обліку;
- відновлення бухгалтерії підприємств і підприємців та ін.

2. Консалтингові послуги:

- вибір систему оподаткування бізнесу;
- надання податкових консультацій в частині нарахування і сплати

різних видів податків і зборів;

- планування грошових потоків підприємства та ін.

3. Юридичні послуги:

- реєстрація підприємства;
- закриття підприємства;
- внесення змін;
- договірна робота.

Переваги співпраці ізвідображені на рис. 2.3

Рис. 2.3 Переваги співпраці із*

*Власне узагальнення

До переваг співпраці ізможна віднести:

- індивідуальний підхід до кожного клієнта;
- гарантія конфіденційності;
- спеціалісти компанії мають досвід роботи з фізичними особами-підприємцями та юридичними особами різних форм власності та видів діяльності;
- збереження активів кожної компанії;
- вигідні умови співпраці.

З позицій суб'єкта бізнесу,перебуває на обліку в органах державної статистики і податкових органів, є платником єдиного податку 3 група по ставці 5% .

Основні показники господарської діяльностівідображені на рис.2.4

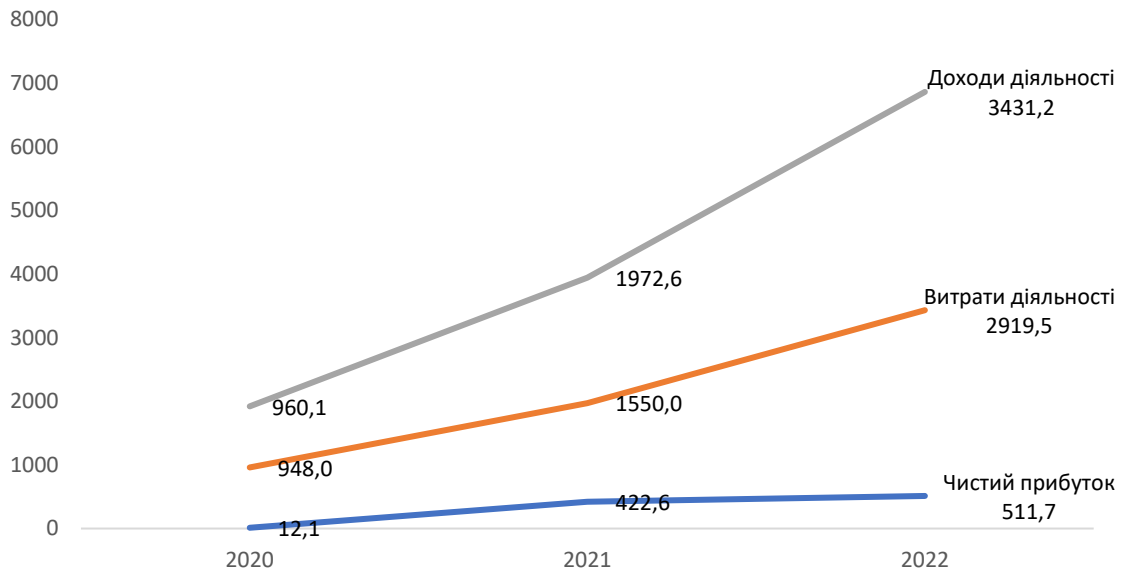

Рис. 2.4 Динаміка основних показників діяльності за 2020-2022р.р., тис. грн.*

*Джерело: розрахунок за даними фінансової звітності підприємства

Дані рис. 2.4 засвідчують факт значного зростання всіх фінансово-економічних показників господарської діяльностіза останні три роки його діяльності. Так, в 3,6 рази збільшилися доходи підприємства в 2022 році у порівнянні з 2020 роком. Більш ніж 3 рази зросли витрати діяльності підприємства з 948 тис. грн. у 2020р. до 2919,5 тис. грн. у 2022 році. Такі тенденції у доходах і витрата суб'єкта господарювання позитивно відбилися на величині чистого прибутку підприємства, розмір якого зріс у більш ніж 40 разів з 12,1 тис. грн. у 2020р. до 511,7 тис. грн. 2022р.

Протягом досліджуваного періоду також зріс рівень рентабельності товариства на 16,25 пунктів і на кінець 2022року становив 17,53%. Середньорічна вартість активів підприємства за 2020-2022р.р зросла у 2 рази, що було забезпечено зростанням оборотних засобів товариства.

Аналіз заборгованості є важливою предметною ділянкою аналізу бізнесу. Це пов'язано з тим, що в процесі своєї діяльності суб'єкти бізнесу вступають у ділові відносини з іншими підприємствами, організаціями та фізичними особами (покупцями, замовниками, постачальниками, фінансовими установами, працівниками тощо). В ході цих відносин виникають фінансові та матеріальні зобов'язання, які поділяються на дебіторську та кредиторську заборгованість. В умовах нинішньої платіжної кризи неконтрольоване зростання дебіторської та кредиторської заборгованості може набути значних розмірів. Тому важливим завданням у випадку неплатежів є систематичний аналіз та управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що, в першу чергу, має сприяти запобіганню прострочення платежів та недопущенню перетворення дебіторської заборгованості на безнадійну. При проведенні такого аналізу доцільно враховувати специфіку господарської та організаційної діяльності, договірні відносини з покупцями та постачальниками, а також конкретні технічні характеристики діяльності.

Динамка кредиторської та дебіторської заборгованості підприємстваза 2020-2022р.р. відображена на рис. 2.5

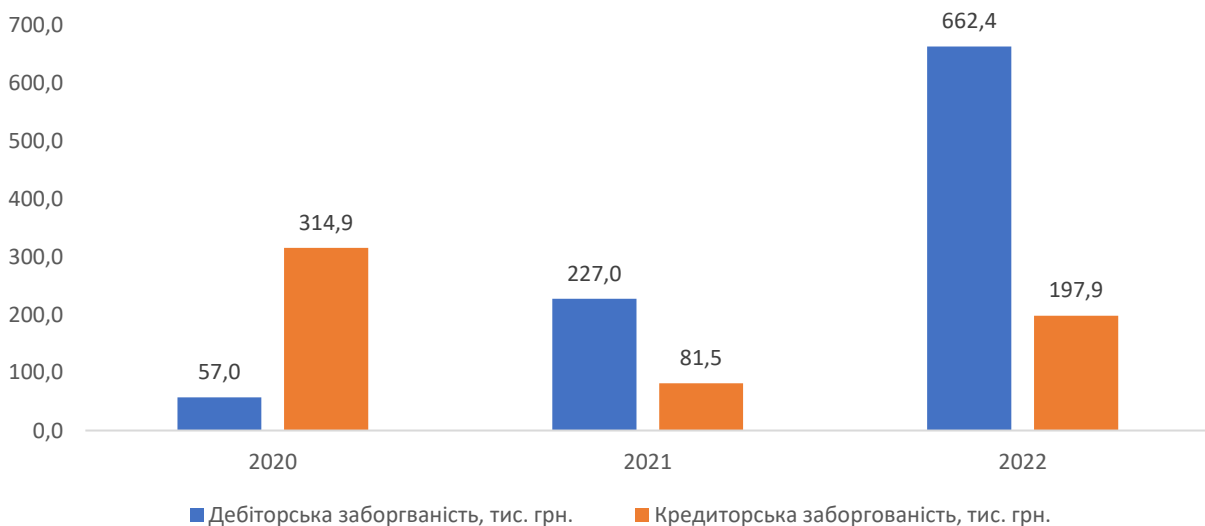

Рис. 2.5 Динамка кредиторської та дебіторської заборгованостіза 2020-2022р.р.*, тис. грн.

*Джерело: розрахунок за даними фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані рис.2.5 в динаміці спостерігається зростання дебіторської заборгованості підприємства та доволі суттєве коливання в сторону зменшення кредиторської заборгованості. Так, протягом останніх трьох років більше ніж 11 разів зростала дебіторська заборгованість товариства з 57,0 тис. грн у 2020р. до 662,4 тис. грн. у 2022р. Різке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах у товаристві свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців та про збільшення обсягу продажів. Що ж стосується кредиторської, то розмір її зменшився майже у 1,6 рази з 314,9 тис. грн. до 197,9 тис. грн., що свідчить про відносно стабільний фінансовий стан, тобто ТОВ «Люкс бухгалтерія» проводить своєчасну оплату заборгованості перед організаціями-постачальниками товарів, робіт, послуг.

Не менш важливе значення при аналізі заборгованості перед кредиторами та дебіторами підприємства відводиться аналізу структури такої заборгованості (рис.2.6).

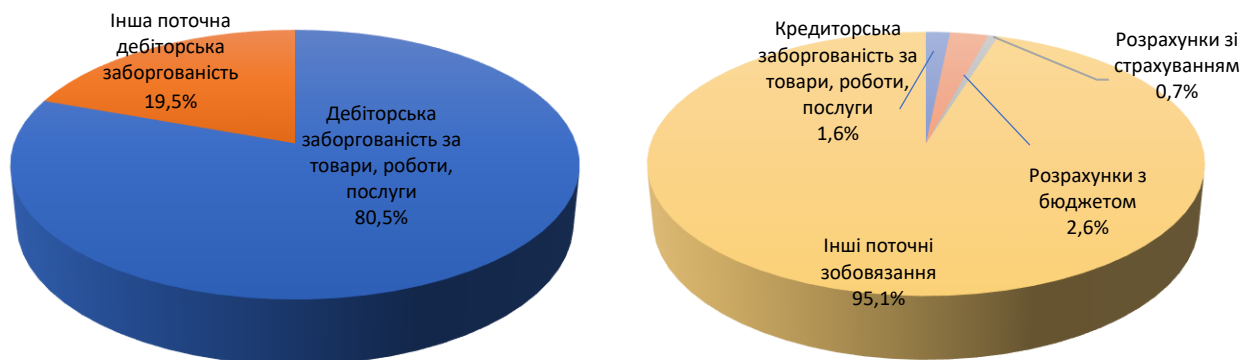

Рис. 2.6 Структура дебіторської і кредиторської заборгованості2022р., %*

*Джерело: розрахунок за даними фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані рис.2.6 основну частку дебіторської заборгованості – 80,5% складає заборгованість покупців і замовників за надані їх послуги. Наявність такої великої дебіторської заборгованості призводить до зменшення платоспроможностів разі недотримання розрахункової дисципліни, що є

проблемою в сфері його управління. Адже через недотримання строків погашення дебіторської заборгованості може впливати на розмір прибутку підприємства та пов'язані з цим ризики.

В структурі кредиторської заборгованості підприємства 95,1 % складають інші поточні зобов'язання, що може свідчити про недостатню кількість власних коштів для вчасного погашення даних зобов'язань і дає підстави говорити про зниження платоспроможності господарства. Доволі позитивним моментом у діяльності підприємства є відсутність заборгованості по оплаті праці та відносно незначна заборгованість за товари роботи і послуги, зі страхування та з бюджетом на рівні 2-2,5%

Методика аналізу витрат з надання бухгалтерських послуг включає декілька етапів оцінки, зокрема оцінку динаміки та структури таких витрат. Оцінка структури витрат за економічними елементами проведено за даними, що відображені в облікових реєстрах товариства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Аналіз структури витрат за економічними елементами

.....за 2020-2022 рр.*

Показник	2020		2021		2022	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Матеріальні витрати	17,1	1,8	23,3	1,5	35,0	1,2
Витрати на оплату праці	706,3	74,5	1171,8	75,6	2221,7	76,1
Відрахування на соціальні заходи	164,0	17,3	258,9	16,7	505,1	17,3
Амортизація	15,2	1,6	27,9	1,8	43,8	1,5
Інші витрати	45,5	4,8	68,2	4,4	113,9	3,9
Разом	948,0	100,0	1550	100	2919,5	100

*Джерело: розрахунок за даними фінансової звітності підприємства

Дані табл. 2.2 свідчить про непропорційну структуру витратза 2020-2022р.р. та привалювання витрат на оплату праці, що характерно для підприємств сфери послуг. Найбільшу питому вагу у структурі

витрат займають витрати на оплату праці 74-76%, на відрахування на соціальні заходи припадає 16-17%, інші витрати – трохи більше 4%, матеріальні витрати та амортизація – трохи більше 1,5% в загальній структурі.

Таким чином, проведений аналіз витрат підприємства, які згруповано за економічними елементами, свідчить про відносно стабільну структуру витрат, яка зберігалася протягом досліджуваного періоду. Структура витрат товариства відповідає їх основній діяльності, тобто наданню бухгалтерських послуг, здійснення яких потребує залучення кваліфікованих спеціалістів з обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

Найбільші витрати консалтингова компанія несе на початку прийому на роботу працівника, так як після успішного проходження періоду стажування виникає потреба в додатковій підготовці спеціаліста у формі проходження стажувань, тренінгів, семінарів, що стосуються його ділянки роботи.

Загальну структуру витрат консалтингової компанії подано на рис. 2.7

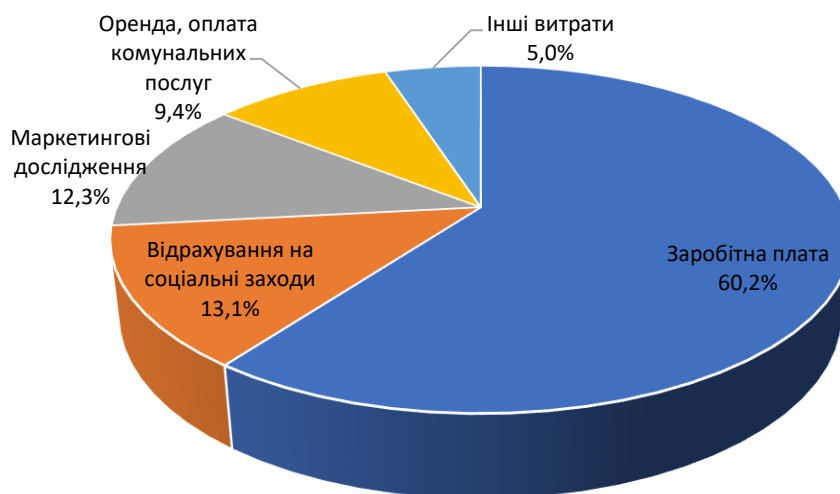

Рис.2.7 Структура витрат консалтингової компаніїу 2022 році,%*

*Джерело: розрахунок за даними фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані рис.2.7 найбільша питома вага витрат консалтингової компанії припадає на витрати по заробітній платі, в середньому вони можуть коливатися від 40% до 75% загальних витрат товариства. Відповідно, чим вищий

рівень кваліфікації спеціаліста, його досвід роботи, відсоток успішно виконаних проектів, тим вище його рівень винагороди і в результаті вища ринкова вартість години його роботи. Другу позицію займають відрахування на соціальні заходи 13,1%, вагомими позиціями припадають на маркетингові заходи 12,3% та витрати по обслуговуванню офісних приміщень – 9,4% відповідно. З рисунка також видно, що непрямі витрати складають більшу частку витрат, це пов'язано перш за все з тим, що у консалтинговій компанії дуже високу цінність має навчально – дослідницька діяльність, зростання інтелектуального капіталу та постійне професійне удосконалення.

При формуванні цін на свої послугизазвичай використовує політику оптимального ціноутворення, що відображає якість та цінність наданих послуг, однак при цьому також орієнтується на ціни в конкурентів. Вартість послугвідображена в табл.2.3

Таблиця 2.3

Вартість послуг

Найменування послуги	Вартість
<i>Бухгалтерський консалтинг</i>	
ФОП без найманих працівників та без РРО\ПРРО	1300 грн.\місяць
ФОП без найманих працівників з РРО\ПРРО	1600 грн.\місяць
ФОП без найманих працівників з РРО\ПРРО (інтернет-торгівля)	2000 грн.\місяць
ФОП із найманими працівниками	від 3000 грн.\місяць
ЮО на спрощеній системі	від 7000 грн.\місяць
ЮО на загальній системі (без ПДВ)	від 12000 грн.\місяць
ЮО на загальній системі (з ПДВ)	від 15000 грн.\місяць
Консультація з бухобліку	Від 1000 грн.\год.
<i>Юридичні послуги</i>	
Реєстрація\внесення змін ФОП	2500 грн.
Зміни групи ФОП	1500 грн.
Закриття ФОП	5000 грн.
Реєстрація ТзОВ	6500 грн.
Ліквідація ТзОВ	20000 грн.

*Власне узагальнення за даними підприємства

Отже,- це компанія, яка надає широкий спектр послуг бухгалтерського аутсорсингу, що включають бухгалтерське обслуговування, аудит, консультування, податкове планування та юридичний

супровід. Успіх підприємства ґрунтується на розумінні потреб клієнтів, забезпеченні конфіденційності, відповідальності, оперативності та якості надання послуг. Спеціалісти товариства мають багаторічний досвід роботи з фізичними особами-підприємцями та юридичними особами різних форм власності та видів діяльності, що є запорукою успіху на ринку .

2.2 Організація обліку ута облікова політика в частині дання послуг з бухгалтерського консалтингу

Організація бухобліку на рівні суб'єкта господарювання являє собою концентровану система умов, створених для отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства, контролю за використанням виробничих ресурсів, реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) і формуванням фінансових результатів діяльності. Успішними складовими цієї системи є первинний, аналітичний і синтетичний облік, документообіг, планування запасів, використання рахунки бухгалтерського обліку, організація обліково-розрахункових робіт, складання великої за обсягом і кількісними показниками звітної документації [1].

Керівництво компанії несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та дотримання законодавства при здійсненні господарської діяльності в ТзОВ «Люкс бухгалтерія». Директор компанії Лисканич Х. С. відповідає за створення необхідних умов для правильного формування та ведення бухгалтерського обліку. Крім того, до компетенції керівництва належить забезпечити, щоб всі служби і відділи, а також працівники, які мають значні обов'язки, виконували обґрунтовані вимоги головного бухгалтера щодо надання відповідної документації.

Головний бухгалтер несе відповідальність за облікову політикуі зобов'язаний своєчасно надавати аналітичну та

оперативну інформацію про діяльність компанії, готувати фінансову звітність та аналізувати економічні та фінансово-господарські сегменти компанії.

Бухгалтеріямає власну структуру, яка безпосередньо залежить від специфіки діяльності компанії. Наразі впрацює 23 бухгалтера, які надають послуги з бухгалтерського консалтингу фізичним особам-підприємцям та юридичним особам.

Таблиця 2.4

Штатний розпис*

Назва посади	Код з КП	Кількість штатних одиниць
Директор	1210.1	1
Заступник директора	1210.1	1
Керівник відділу бухгалтерських послуг	1231	1
Юрист	2421.2	1
Головний бухгалтер	1231	6
Бухгалтер	3433	11
Менеджер з адміністративної діяльності	1475.4	1
Обліковець	4190	1
Разом		23

*Власне узагальнення за даними підприємства.

До факторів, що впливають на формування облікової політики ТОВ "Люкс бухгалтерія" як складової організації обліку витрат сфери послуг, відносяться внутрішні та зовнішні чинники, які подано на рис. 2.8

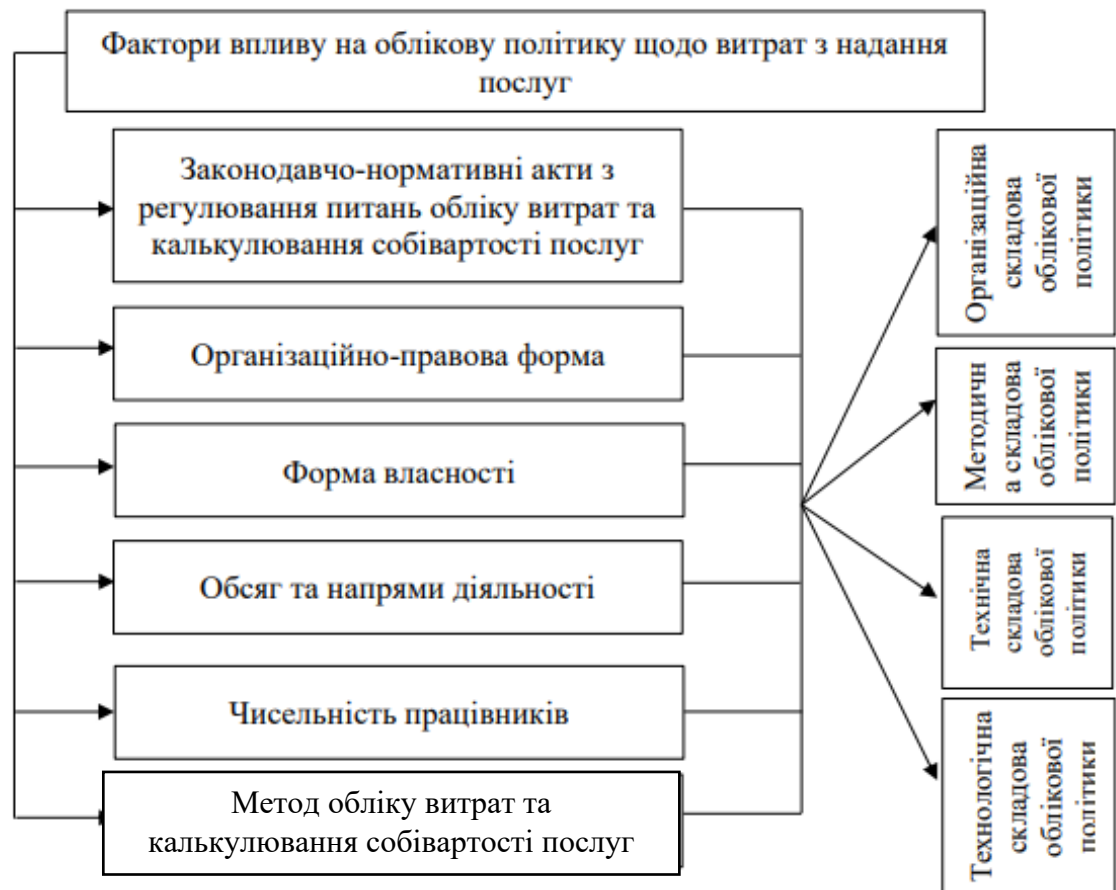

Рис. 2.8 Фактори впливу на процес формування облікової політики підприємства сфери послуг*

*Власне узагальнення

Основним документом, який регламентує застосування всіх зазначених елементів протягом звітного періоду, включаючи питання, пов'язані з формуванням облікової політики з урахуванням всіх складових, що впливають на вибір того чи іншого методу, принципу або процедури – Наказ про облікову політику суб'єкта господарювання [45].

Щодо формування облікової політики в частині надання послуг з бухгалтерського консалтингу, то витрати на бухгалтерські послуги включають як альтернативні варіанти, які потребують оцінки доцільності використання кожного з них, так і загальні принципи, методи та процедури, встановлені нормативними документами (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Формування елементів облікової політики щодо витрат*

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти	Примітки
Методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	Визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг: Вивчення питомої ваги витрат, понесених витрат у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній вартості таких послуг	Відповідно до стратегії підприємства щодо отримання фінансових результатів у Наказі про облікову політику доцільно передбачити елементи облікової політики, які забезпечують оптимізацію витрат, зокрема вибір методу калькулювання витрат, за яким величина витрат буде найменшою. Вибір інших елементів облікової політики залежить від обраної стратегії суб'єкта господарювання
Методи калькулювання собівартості послуг	Обирається підприємством самостійно	
Перелік та склад статей калькулювання собівартості послуг	Обирається підприємством самостійно	
Порядок обліку витрат	Використання в обліку витрат рахунків: 8 класу; 9 класу 8 та 9 класу	
Періодичність визначення фінансових результатів (списання витрат)	щомісячно, щоквартально	

*Власне узагальнення

Наказом про облікову політикувизначено наступні елементи облікової політики щодо витрат, які слід враховувати при розробці останньої:

- використання дев'ятого класу рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку для обліку витрат;
- порядок обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат, а також введення окремих субрахунків для обліку транспортно-заготівельних витрат;
- перелік і склад постійних та змінних загальновиробничих витрат та вибір бази їх розподілу;
- перелік і склад статей калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) та інші.

Від вибору тих чи інших елементів облікової політики щодо калькулювання собівартості, пов'язаної з виконанням замовлень на надання послуг, буде залежати величина собівартість бухгалтерських послуг. До факторів, що впливають на вибір того чи іншого методу обліку для калькулювання собівартості бухгалтерських послуг, можна віднести наступні:

- характер, обсяг та складність послуги;
- обсяг послуг;
- організаційна структура системи калькуляції витрат консалтингової компанії [12].

Процес організації бухгалтерського обліку витрат на надання послуг повинен враховувати всі особливості цієї сфери діяльності та виконувати різні завдання для досягнення конкретної поточної та стратегічної мети ефективного управління витратами.

Основною метою обліку витрат на надання послуг є управління використанням ресурсів, а також визначення фактичних витрат, пов'язаних зі своєчасним, повним і надійним виконанням конкретних замовлень. Системи обліку витрат відповідно до міжнародних стандартів базуються на методологічному забезпеченні систем контролінгу. Тому вона поєднує в собі вимоги та завдання національних і міжнародних нормативних документів.

Тому, поєднуючи вимоги та цілі національних і міжнародних нормативних документів, можна визначити такі основні завдання калькулювання собівартості:

1. Визначення можливостей обліку в умовах конкурентної ринкової економіки на основі теоретичних аспектів та сучасної практики;
2. Класифікація об'єктів калькулювання собівартості послуг відповідно до характеру послуги;
3. Формулювання методики визначення та розподілу непрямих витрат;
4. Формулювання рекомендацій щодо удосконалення організації внутрішнього контролю витрат при наданні бухгалтерських послуг;
5. Планування витрат на надання бухгалтерських послуг
5. Формування достовірної інформаційної бази для планування, аналізу та

контролю витрат на надання бухгалтерських послуг.

Процес організації обліку надання послуг та формування собівартості має свої особливості і складається з певних етапів, які забезпечують послідовність накопичення, обробки та передачі інформації про витрати на оплату праці, матеріальні витрати, амортизацію основних засобів та інші витрати, пов'язані з виконанням замовлень. Калькуляція собівартості послуг вта етапи процесу калькулювання собівартості показані на рис. 2.9.

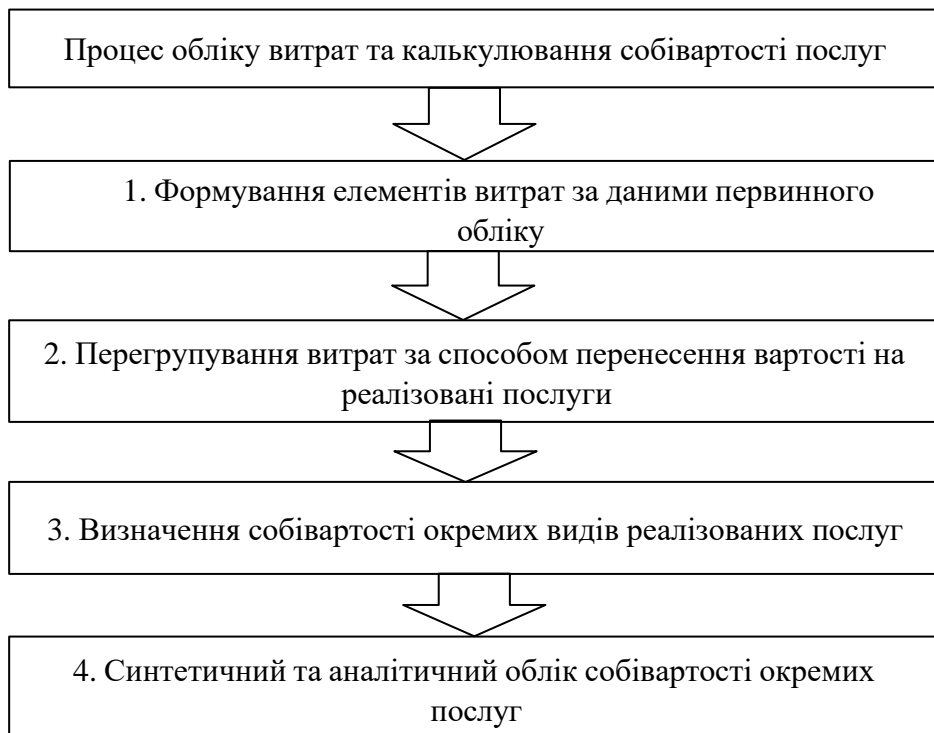

Рис. 2.9 Етапи процесу обліку витрат та калькулювання собівартості послуг у*

*Власне узагальнення

При цьому важливо зауважити, що для автоматизації облікових процесів на підприємстві застосовуються такі програмні продукти: «1С:Підприємство», М.Е.Дос, онлайн-сервіс електронного документообігу «Вчасно», CRM «Бітрікс24» (Bitrix24).

Отже, належна організація обліку витрат дає можливість суб'єкту господарювання отримувати своєчасну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень.

2.3 Документальне оформлення надання бухгалтерських послуг

Цінність системи бухобліку в інформаційному забезпеченні управління витратами як важливого елемента формування фінансових результатів від реалізації послуг проявляється в тому, що він забезпечує повною, достовірною та своєчасною інформацією всі ланки управлінського процесу.

Особливістю облікової інформації є юридична обґрунтованість даних, що базується на документальному підтвердженні всіх фактів господарського життя. Система бухгалтерського обліку для представлення даних про нарахування та списання витрат складається з декількох рівнів інформації, які формують певні етапи облікового процесу. Формування витрат безпосередньо в процесі господарської діяльності веде до появи первинної інформації, яка за своєю природою є корисною для будь-якого виду обліку.

Отже, системи обліку процесів надання послуг включає первинний облік, який документує факти споживання ресурсів та зведений облік, який систематизує задокументовані дані. Процес документування операцій з реалізації послуг залежить від організації облікового процесу на підприємстві. Процес складається з трьох етапів: спостереження, виявлення господарських фактів, вимірювання виявлених фактів та їх фіксація на певному носії.

Зміст і характер цих етапів залежить від рівня технічного забезпечення облікового процесу. Враховуючи, що процес первинного спостереження не обмежується створенням відповідної документації, бухгалтерські програмні продукти можуть вирішувати завдання будь-якої складності та спрямованості в умовах оцифрування всіх господарських процесів. Зокрема, одночасне формування систем фінансового та управлінського обліку, обліку за центрами відповідальності та центрами витрат [45].

Оскільки увикористовується ряд автоматизованих продуктів «1С:Підприємство», М.Е.Дос, онлайн-сервіс електронного документообігу «Вчасно», CRM «Бітрікс24» (Bitrix24), тому окремі документи, крім паперової маю також і електронну форму представлення.

Складові первинного обліку внаведено на рис. 2.10.

Рис 2.10 Складові організації облікового процесу у.....*

*Власне узагальнення

Рациональне забезпечення процесів документування та спостереження проявляється у фіксації фактів, які мають цінність для обліку та прийняття управлінських рішень лише щодо окремих ділянок. Все вище зазначене свідчить про те, що документування є основою бухгалтерського обліку як елемент його методу.

Вимоги до документального оформлення всіх господарських операцій визначені у статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [35]. З врахування згаданого законодавчого акту, до первинного обліку витрат на надання послуг висувуються такі вимоги

- підтвердження законності операцій, пов'язаних з витрачанням ресурсів при виконанні замовлення;
- своєчасна підготовка документів;

- максимальне охоплення всіх елементів витрат;
- включення всіх необхідних реквізитів, які надають документу юридичної сили;
- точність записів та арифметичних підрахунків у документах.

Організація на будь-якому етапі облікового процесу залежить від низки факторів, у тому числі від виду та обсягу діяльності, а також від цілей системи управління об'єктом. Консалтингова діяльність має певні особливості, пов'язані з поетапним виконанням замовлень, обсяг, строки та якість, яких визначаються умовами договору або контракту.

Особливості консалтингової діяльності, які впливають на облікове відображення витрат, пов'язаних з такою діяльністю полягають в наступному: відсутність суттєвої бази; неподільність (в межах конкретного замовлення); - неможливість зберігання; відсутність незавершеного виробництва; короткі строки виконання; відсутність права власності.

Для обліку витрат підприємства можуть розробляти власні форми первинної документації. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», основними вимогами до первинної документації є наявність таких обов'язкових реквізитів, а саме назва організації; назва документа; дата складання документа; зміст господарської операції, що підтверджується документом; одиниця виміру господарської операції; інформація про особу, відповідальну за здійснення операції та підпис відповідальної особи.

Керівники та працівники бухгалтерії підприємства несуть відповідальність за підготовку звітності, забезпечення фіксування фактів здійснення господарських операцій у первинних документах і збереження документів, облікових реєстрів і звітності протягом встановленого терміну (але не менше трьох років).

Як зазначалося вище, основним документом про організацію бухгалтерського облікує Наказ про облікову політику" (табл. 2.6), в окремий додаток якого винесено форму попереднього контролю

підписів первинних документів та звітності.

Таблиця 2.6

Фрагмент Наказу про облікову політику щодо попереднього контролю підписів первинних документів та звітності ТзОВ «Люкс бухгалтерія»*

№	Зміст
1	Облікові реєстри підписуються відповідальними особами, що їх підписували
2	Звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт складають і підписують підзвітні особи, що отримали і використали аванс та мають право на відшкодування понесення виробничих витрат
3	Довіреності на отримання товарно-матеріальних цінностей підписують директор та головний бухгалтер
4	Акти наданих послуг для клієнтів підприємства, виплати або безготівковий перерахунок грошових коштів здійснюється з дозволу (за підписом) посадових осіб
5	Звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, акти на списання товарно-матеріальних цінностей, не придатних до використання за призначенням, а також на використання будівельних, паливно-мастильних матеріалів затверджуються директором та головним бухгалтером
6	Акти приймання-передачі виконаних робіт по будівництву (ремонту), монтажу обладнання, наданню професійних послуг у сфері інформаційних технологій, консалтингу, аудиту, реклами тощо затверджуються директором
7	Оперативна (управлінська) звітність підписуються директором та головним бухгалтером
8	Фінансову, статистичну та податкову звітність підписують директор та головний бухгалтер

*Власне узагальнення

У сфері надання послуг основним документом, на підставі якого виникають зобов'язання сторін, є договір. За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послуги, які споживаються в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу.

Особливістю договору про надання послуг є те, що предмет договору є нематеріальним, продається не сам результат, а дія, яка призводить до нього. Крім того, послуги тісно пов'язані з особистістю виконавця.

Не завжди легко відрізнити договори про надання послуг від авторських договорів. Основним критерієм є те, що, на відміну від послуг, корисний ефект послуг полягає в процесі їх надання, тоді як результат роботи має чітко визначений матеріальний результат. Важливою характеристикою є також невичерпність послуги, яка не змінюється незалежно від того, скільки разів послуга надається.

Акт виконання робіт (надання послуг) є одним з основних документів і фіксує факт надання послуг. Форма документа про надання послуг є стандартизованою і має такі обов'язкові елементи: назва документа; дата створення; назва компанії, яка створила документ; характер та обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції; посада особи, відповідальна за здійснення господарської операції та правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дозволяють ідентифікувати осіб, які беруть участь у господарській операції [12].

Основні документиформують в паперовій або електронній формі. Електронні документи повинні відповідати вимогам, встановленим до таких документів Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг». Електронні документи, складені відповідно до вимог чинного законодавства і містять всі необхідні реквізити, мають таку ж юридичну силу, як і документи, складені в паперовій формі.

2.4 Організація аналітичного і синтетичного обліку надання послуг

Облік витрат на надання послуг передбачає виконання низки завдань з групування та представлення детальної інформації про матеріальні, трудові та інші ресурси, понесені для виконання замовлення. До числа завдань відносяться наступні:

- звбезпечення відображення в первинних документах та іншій документації інформації про витрати;
- групування витрат за економічними складовими, видами та статтями витрат;
- відповідність суми понесених витрат встановленим критеріям та кошторисам;

- групування витрат за центрами відповідальності;
- групування витрат за об'єктами обліку та калькуляційними статтями;
- проектування інформації про витрати в системі рахунків аналітичного та синтетичного обліку;
- відображення інформації про витрати у фінансовій та іншій звітності
- підготовка достовірної інформації для контролю, аналізу та управління витратами.

Постачальники послуг повинні ідентифікувати витрати, саме ця вимога задокументована в П(С)БО 16 «Витрати». Крім того, слід враховувати, що витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням отриманого доходу. Без розрахунку собівартості послуг виконати це правило буде неможливо. Списати витрати, пов'язані з отриманням такого доходу, одночасно з визнанням доходу від реалізації послуг, якщо собівартість послуг не включає таких витрат – ні теоретично, ні практично не можливо [32].

Отже, собівартість послуг - відображає витрати, понесені підприємством при наданні послуг (сировина, матеріали, паливо, енергія, амортизація основних засобів, виробничих запасів, заробітна плата працівників, безпосередньо задіяних у наданні послуг, та інші витрати, пов'язані з наданням послуг). Склад витрат, що включаються до собівартості послуг, визначається відповідно до П(С)БО 16 та враховує галузеві методичні рекомендації з формування собівартості робіт і послуг.

Варто зазначити, що підприємство, яке не формує собівартість послуг, потрапляє в поле порушення законодавства:

- порушення правил ведення бухгалтерського обліку та відображення неправдивих даних у фінансовій звітності. У цьому випадку накладається адміністративний штраф у розмірі 136-255 грн., а при повторному вчиненні правопорушення - 170-340 грн., якщо підприємство притягувалося до відповідальності за таке правопорушення протягом поточного року;

- спотворення фінансового результату до оподаткування, оскільки собівартість не формується, а витрати списуються в періоді їх виникнення, а не визнання доходів від реалізації послуг. А як ми знаємо, фінансові результати є важливими при розрахунку податку на прибуток, тому сума сплаченого податку на

прибуток може бути визначена неправильно. Якщо податковими органами буде встановлено, що податкове зобов'язання занижено, накладається штраф у розмірі 25% від заниженої суми, визначеної податковими органами.

У практиці надання спеціалізованих послуг традиційним ує використання позамовного методу калькулювання собівартості та обліку витрат, який є зручним і простим у використанні, особливо за відсутності поточної діяльності [39]. Позамовний метод калькулювання собівартості передбачає розрахунок витрат за статтями калькуляції для кожного об'єкта (замовлення). При застосуванні цього методу об'єктом обліку і калькулювання є окремі замовлення на надання бухгалтерських послуг, причому ці замовлення відрізняються за кількістю, вартістю та замовником.

Процес організації бухгалтерського обліку витрат на надання послуг включає певні послідовні етапи, такі як обробка, передача та надання інформації про використані ресурси субекта господарювання та відображення їх на рахунках бухобліку та звітності (рис. 2.11)

Рис. 2.11 Процес організації обліку витрат з надання послуг у

.....*

*Власне узагальнення

Процедурно процес відображення інформації про зміни розміру та структури витрат, пов'язаних з наданням послуг, базується на використанні рахунків синтетичного та аналітичного обліку. Перший рівень деталізації передбачає використання субрахунків витрат, які згруповано за економічними елементами та видами діяльності, та регламентовано Планом рахунків бухобліку. Облік витрат за видами діяльності уведеться із застосуванням рахунків 9 класу (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Фрагмент Плану рахунків щодо витрат за видами діяльності у

.....*

Рахунок	Назва	Субрахунок	Назва
23	Виробництво		За видами виробництв
90	Собівартість реалізації	903	Собівартість реалізації робіт і послуг
91	Загальновиробничі витрат	За видами витрат	
92	Адміністративні витрати		
93	Витрати на збут		

*Власне узагальнення

Для обліку собівартості наданих послуг з бухгалтерського консалтингу у використовують активні рахунки: 23 «Виробництво» та 91 «Загальновиробничі витрати».

Витрати, які потрапляють до собівартості послуг, акумулюють на рахунку 23 «Виробництво» (з відкриттям субрахунків для аналітичного обліку за видами послуг). Особливість послуг у тому, що їх фактично «споживають у процесі надання», тому зазвичай для послуг не притаманні залишки «незавершеного виробництва» на рахунку 23. По факту послуги можуть бути, якщо стосовно таких послуг іще не визнано дохід від їхньої реалізації, а ось про правила визнання доходу від реалізації послуг йдеться у пунктах 10–14 П(С)БО 15 «Дохід», виходячи зі ступеня їх завершеності [33].

Що ж стосується загальновиробничих витрат (рахунок 91), то тут виділяють прямі витрати на надання послуг, які не можна віднести на конкретний вид (чи

замовлення), і, відповідно, вони розподіляються. Базу розподілу загальновиробничих витрат визначають у Наказі про облікову політику у ТзОВ «Люкс бухгалтерія». Після розподілу наприкінці місяці розподілена частина потрапляє на рахунок 23 «Виробництво» – Дебет 23 Кредит 91, а постійні нерозподілені загальновиробничі витрати списують на пряму на собівартість реалізації послуг – Дебет 903 Кредит 91. У міру завершення одночасно з визнанням доходу від реалізації послуг списують на собівартість реалізації – Дебет 903 Кредит 23 [26].

Облік витрат у, що виникають в ході його основної діяльності здійснюється на рахунках, представлених в таблиці 2.8

Таблиця 2.8

Характеристика рахунків з обліку витрат основної діяльності

у*

Вид витрат та рахунок	Обороти рахунку витрат в кореспонденції з рахунками	
	Дебетові обороти з кредитом рахунків	Кредитові обороти з дебетом рахунків
Прямі виробничі витрати 23 «Виробництво»	20, 22, 661, 13, 37, 63, 64, 65, 68, 91 та інші	903 – собівартість консалтингової послуги по факту її реалізації
Загальновиробничі витрати 91 «Загальновиробничі витрати»	20, 22, 661, 13, 37, 63, 64, 65, 68 та інші	23 – розподілені загальновиробничі витрати 903 – нерозподілені загальновиробничі витрати
Адміністративні витрати 92 «Адміністративні витрати»	13, 20, 22, 30, 31, 33, 37, 39, 47, 63, 64, 65, 66, 68 та інші	791 списання на фінансові результати в кінці звітного періоду
Витрати на збут 93 «Витрати на збут»	13, 20, 22, 30, 31, 33, 37, 39, 47, 63, 64, 65, 66, 68 та інші	791 – списання на фінансові результати в кінці звітного періоду
Інші операційні витрати 94 «Інші операційні витрати»	, 20, 22, 30, 31, 33, 37, 39, 47, 63, 64, 65, 66, 68 та інші	791 – списання на фінансові результати в кінці звітного періоду

*Власне узагальнення

Витрати, які не пов'язані з основною діяльністю суб'єкта

господарювання і не включаються до собівартості реалізованих консалтингових послуг, але забезпечують життєдіяльність підприємства поділяються на адміністративні витрати (рахунок 92); витрати на збут (рахунок 93); інші операційні витрати (рахунок 94).

Складові виробничої собівартості послуг відображено в табл.2 .9

Таблиця 2.9

Складові виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)

<i>Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг)</i>	
Прямі матеріальні витрати	вартість сировини й основних матеріалів, що утворюють основу виробленої продукції, купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.
Прямі витрати на оплату праці	заробітна плата й інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат
Інші прямі витрати	інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема, відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, та інші.
Змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати	<p>-до змінних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду.</p> <p>-до постійних загальновиробничих витрат належать витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) у разі зміни обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) за нормальної потужності.</p> <p>-нерозподілені постійні загальновиробничі витрати входять до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину</p>

*Джерело: узагальнено автором на основі [32]

Варто також констатувати наступні аспекти, так перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості установлює підприємство. При цьому,

прямі витрати безпосередньо пов'язані з виконанням робіт, наданням послуг включають вартість сировини, матеріалів, оплата праці працівників, прямо задіяних у наданні послуг, відрахування на соцзаходи, амортизація основних засобів тощо. В свою чергу до непрямих (загальновиробничих, накладних) належать витрати на обслуговування, організацію й управління процесом надання послуг. Типові бухгалтерські проведення з формування собівартості наданих послуг у відображено в табл. 2.10

Таблиця 2.10

Типові бухгалтерські проведення з формування собівартості наданих послуг

у*

№ п\п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дт	Кт
1	Використано матеріали для надання послуг	23	20
2	Використано послуги сторонніх організацій, для формування (надання) власної послуги	23	685, 631
3	Нараховано зарплату працівникам, які надають послуги	23	66
4	Нараховано премію працівникам, які надають послуги	23	66
5	Нараховано ЄСВ на зарплату працівників, які надають послуги	23	65
6	Нараховано резерв відпусток за працівниками, які надають послуги	23	471
7	Відображено витрати на оренду основних засобів, прямо задіяних у наданні послуг	23	631, 685
8	Нараховано амортизацію на основні засоби, які задіяні в наданні послуг	23	13
9	Віднесення до виробничої собівартості змінні загальновиробничі витрати	23	91
10	Віднесення до виробничої собівартості розподілені постійні загальновиробничі витрати	23	91
11	Віднесення до собівартості реалізації нерозподілені постійні загальновиробничі витрати	903	91

*Джерело: узагальнено автором на основі [26]

Витрати, що формують собівартість послуг, відображають одночасно з доходом, отриманим від реалізації цих послуг. Для обліку доходів від реалізації робіт та послуг увикористовується рахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». Відповідно до П(С)БО 15 дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Типові бухгалтерські записи щодо обліку доходів від надання бухгалтерських послуг як основної діяльності товариства подано у табл. 2.11

Таблиця 2.11

Типові бухгалтерські проведення з надання консалтингових послуг

у*

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Відображено дохід від надання консалтингових послуг	36	703
2	Відображено ПДВ із суми виручки від надання консалтингових послуг (за умови, якщо підприємство є платником ПДВ)	703	641
3	Одержано виручку від надання консалтингових послуг споживачам	311	361
4	Списано доходи від надання консалтингових послуг на фінансові результати	703	791

*Джерело: узагальнено автором на основі [28]

Таким чином, при наданні консалтингових послуг за звичайною ціною для визначення бази оподаткування ПДВ являється визначена у договорі цивільно-правового характеру вартість таких послуг, що відповідає ринковій ціні.

Якщо собівартість наданих послуг перевищує дохід від їх реалізації, то це свідчить про отримання збитку від надання послуг суб'єктом господарювання, в протилежному випадку- прибутку.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

3.1 Підходи до оптимізації витрат для підвищення ефективності діяльності консалтингової компанії

Консалтингові компанії, як і інші бізнес-організації, мають стратегічні та тактичні цілі та завдання. Головною метою всіх підприємств є отримання та збільшення прибутку. Враховуючи, що основною цінністю консалтингової компанії є її працівники, тобто інтелектуальні ресурси, розрахунок прибутку від успішно наданих послуг можна розглядати як такий, що повністю залежить від роботи консультантів. Враховуючи вище сказане рекомендована формула розрахунку прибутку, створеного у результаті роботи одного працівника набуде наступного вигляду:

$$Pr = \left[\sum_{i=1}^n (V_i - (P_i \times \sum_{j=1}^z H_j \times D_j)) - \alpha OC_j \right] - \alpha(TC + F), \quad (3.1)$$

де Pr – прибуток створений у результаті роботи одного працівника;

V_i – ціна 1 год. роботи консультанта;

P_i – оплата 1 год. роботи працівникові;

H_j – кількість годин роботи за день;

D_j – кількість днів виконання проекту;

α – відсоток рентабельності у розрахунку на 1 працівника;

OC_j – інші витрати, пов'язанні з виконанням проекту;

TC – загальні витрати на обслуговування компанії;

F – витрати на податки, збори та інші відрахування;

n – загальна кількість проектів.

Оскільки формування доданої вартості складається з різниці між вартістю, сплаченою за роботу консультанта та рівнем винагороди за виконання завдання,

поставленого компанією-замовником, то ця формула підтверджує гіпотезу про важливість постійного професійного розвитку працівників консалтингових фірм.

Найбільші фінансові витрати консалтингові фірми несуть на початку трудової діяльності працівника. Це пов'язано з тим, що після успішного проходження стажування необхідне додаткове навчання у вигляді стажувань, тренінгів та семінарів, пов'язаних зі сферою діяльності фахівця [45].

Для того, щоб оцінити ефективність роботи консалтингової фірми, необхідно визначити ряд показників успішності фірми. По-перше, враховуючи наведену вище інформацію щодо визначення прибутковості та структури витрат компанії, індикаторами підвищення прибутковості є збільшення доходів від основного бізнесу при збереженні рівня витрат, висока рентабельність та збільшення маржі на одного консультанта. Отже, індикаторами досягнення мети скорочення витрат на управління та виконання замовлень можуть бути підвищення рентабельності та зменшення частки витрат, пов'язаних з оплатою послуг консультантів, у загальних операційних витратах [23].

Загальна задоволеність клієнтів оцінюється за допомогою опитувань, кількості повторних клієнтів, кількості клієнтів, які стають постійними клієнтами, та готовності рекомендувати консалтингові послуги іншим партнерам. Однак, навіть якщо старі клієнти задоволені реалізацією проєкту, консалтингові фірми повинні продовжувати шукати нових клієнтів, щоб розвиватися і розподіляти ризики.

Кількість позитивних згадок про конкретний або унікальний консалтинговий продукт у засобах масової інформації або в інтернеті, участь експертів компанії в професійних групах державних і недержавних організацій, публікаційна активність щодо методології консалтингових проєктів – все це є показниками репутації консалтингової компанії та індикаторами її впізнаваності на ринку [40].

Враховуючи, що методологія базується на людському факторі, доцільно детально вивчити її поетапно, щоб довести її ефективність.

Розглядаючи кадрову політику консалтингової компанії, основним джерелом прибутку якої є інтелектуальний капітал, очевидно, що важливу роль відіграє процес підбору кандидатів у консультанти.

Перший процес включає стажування для оцінки здатності кандидата працювати в галузі та набуття досвіду (теоретичних і практичних навичок). Хоча період стажування не оплачується, оскільки є випробувальним терміном для кандидата на посаду консультанта, однак для консалтингової компанії має значні переваги на цьому етапі:

- 1) старший консультант (наставник) не витрачає додаткового часу, оскільки стажування відбувається під час реалізації проєкту;
- 2) підтримка стажерів економить час під час реалізації проєкту, що дозволяє завершити більше проєктів за певний період часу;
- 3) набуваються практичні та теоретичні знання, досвід та методи роботи [42].

Крім того, за короткий проміжок часу оцінюється кваліфікація стажерів та їх важливість для консалтингової компанії в цілому. Таким чином, консалтингова компанія не тільки не витрачає час на оцінку професійної придатності та навчання претендентів, але й отримує вигоду від економії часу та матеріальних ресурсів. Консалтингова компанія наймає кандидата тільки в тому випадку, якщо він підходить і потрібен для роботи. При цьому кандидат вже здобув теоретичні знання та практичний досвід у цій галузі в період стажування і почав збільшувати прибутки компанії з кожним проєктом. Оскільки внесок молодшого консультанта стає дедалі важливішим, компанія витрачає на нього менше коштів (рис. 3.1).

Таким чином, консалтингова компанія інвестує реальні гроші в навчання консультанта лише на етапі, коли він безпосередньо бере участь у проєкті.

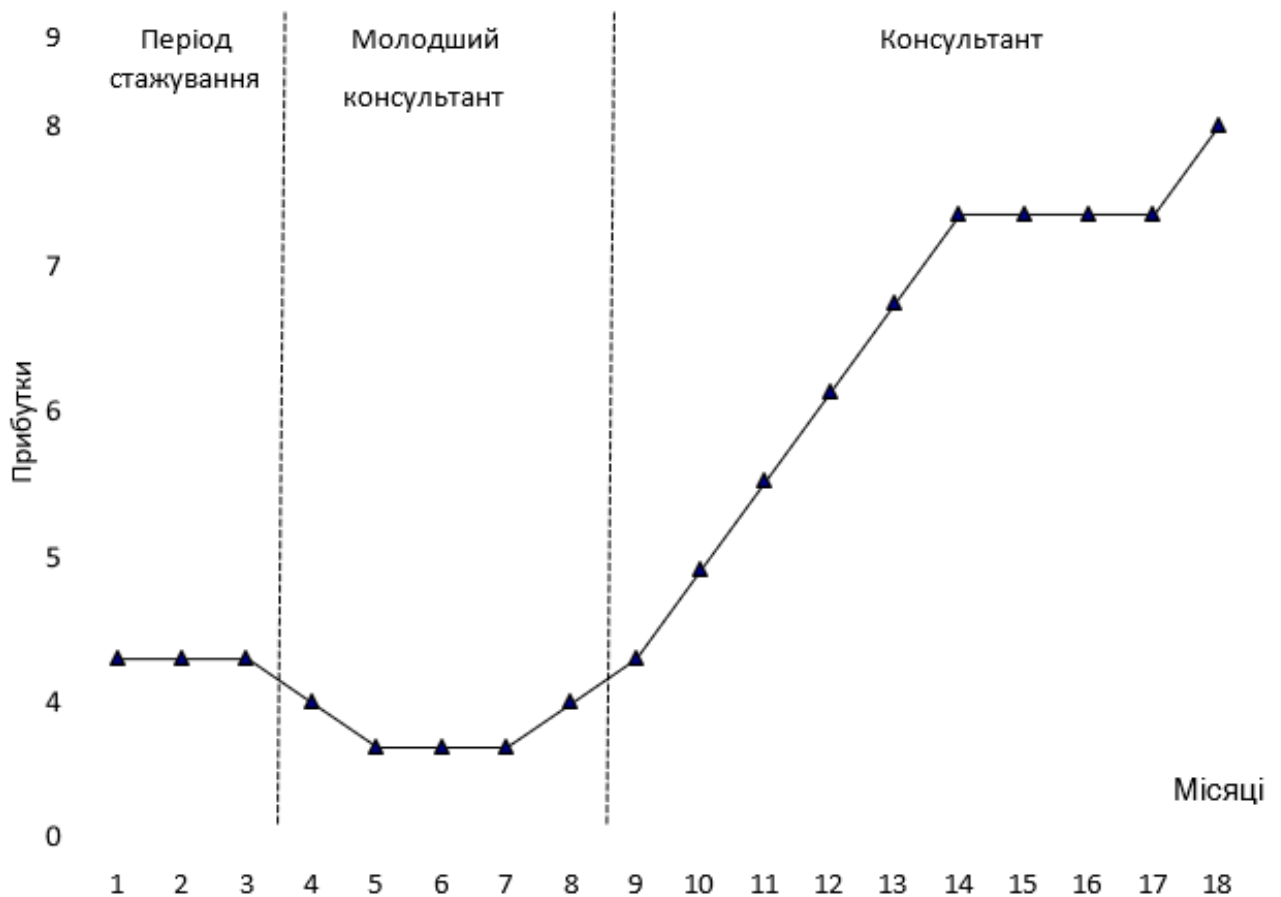

Рис. 3.1 Динаміка отримання прибутку консалтинговою компанією внаслідок праці одного консультанта*

*Власне узагальнення

Оплата праці консультанта за надані послуги здебільшого здійснюється до початку консультаційної роботи. В Україні існує три види винагороди [34, с.45]: 16% до початку консультаційної роботи, 48% авансом і 36% по завершенню.

У багатьох випадках клієнти обирають метод «авансового платежу», сплачуючи після завершення роботи. Оскільки клієнти не можуть проаналізувати результати роботи (негайні результати неможливі), вони залишають за собою право зменшити гонорар консультанта, якщо якість роботи незадовільна [25].

Відомо, що консультанти витрачають в середньому 120 днів на рік на конкретний проєкт, решту часу вони витрачають на накопичення відповідного інтелектуального капіталу та інвестування його у свою діяльність в компанії. Зазвичай консультанти працюють на компанії, які сплачують витрати на

утримання, податки, бори та інші відрахування, які становлять 70-80 % від загальної суми. Таким чином, консультаційні послуги оплачуються не консультанту, а компанії за використання її працівників.

Слід зазначити, що в Україні держава не встановлює ціну на консалтингові послуги, при цьому ціна послуги визначається розміром і динамікою попиту, наявністю конкуренції та дискримінації, рівнем необхідного підприємству доходу і гонорару консультанта.

Звертаючись до консалтингової компанії, підприємство вже має певну інформацію про ціни на ринку і безпосередньо встановлює ціну за роботу консультанта без урахування будь-якої попередньої підготовки [19].

Згідно із західними джерелами щодо оплати послуг консультантів, консультанти встановлюють власні ставки гонорару за конкретні послуги, які вони надають. Це передбачає два етапи: первинний контакт і попередній аналіз проблеми [3]. Після цього клієнт може погодитися на консультування або відмовитися від нього, якщо вважає вартість роботи занадто високою.

Методика калькуляції витрат на консалтингові послуги рекомендована для

Таблиця 3.1

**Методика калькуляції витрат на консалтингові послуги рекомендована
для***

Вид витрат	Позначення
Кількість асистентів-дослідників × кількість днів × ставку	C1
Кількість операційних консультантів × кількість днів × ставку	C2
Кількість старших консультантів × кількість днів × ставку	C3
Кількість консультантів вищого рівня (партнерів) × кількість днів × ставку	C4
Накладні витрати під час здійснення консультантом проекту (проїзд, оплата проживання та ін.)	C5
РАЗОМ: $C0 = C1 + C2 + C3 + C4 + C5$	

*Власне узагальнення

Враховуючи вище описаний підхід плановий розрахунок вартості консалтингової послуги компанії відображено в табл.3.2

Таблиця 3.2

**Плановий розрахунок оплати консалтингової послуги
рекомендований для***

Спеціалізація працівників	Операції консалтингових проєктів (№1-4)												G	S	P	
	N1	Q1	D1	N2	Q2	D2	N3	Q3	D3	N4	Q4	D4				
Керівник проєкту	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
Експерт-консультант з оперативного управління	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
Експерт-консультант з маркетингу та збуту	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
Експерт-консультант з обліку та фінансів	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
Асистенти-дослідники	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□

*Власне узагальнення

У табл. 3.2 представлено роботу працівників консалтингової компанії за певним проєктом, де:

N – кількість зайнятих працівників,

Q – кількість робочих годин у день,

D – кількість днів на певну операцію в проєкті,

G – оплата 1 люд. год. працівникові консалтинговою компанією,

S – вартість надання послуг відповідною групою консультантів для консалтингової компанії,

P – ціна 1 люд. год. працівника компанії.

На підставі табл. 3.2 прибуток (F_i) який отримає консалтингова компанія за використання одного працівника, можна розрахувати за формулою:

$$F_i = P - \left(G \times \sum_{i=1}^n Q \times D_i \right), \quad 3.2$$

де n – кількість операцій за проектом

Проведені дослідження виявило деякі тенденції на українському ринку консалтингових послуг. Так, у 80% випадків замовники консалтингових послуг самі пропонують оплатити послуги. Лише отримавши пропозицію від клієнта, консультант починає аналізувати проблему, щоб прийняти рішення про її прийняття або відхилення. Ця методологія також підходить для консалтингових фірм для визначення вартості проекту. Порівнюючи розраховану вартість роботи консультанта з пропозицією клієнта, консалтингова фірма може прийняти рішення про прийняття або відхилення проекту в залежності від вигоди, яку вона отримає.

Багато вітчизняних компаній страждають від низької платоспроможності і тому консультантам необхідно встановлювати таку ціну на послуги, щоб покрити витрати і забезпечити отримання певного відсотку прибутку. Це також вимагає вирішення проблеми нерегульованого ціноутворення, яке орієнтоване на отримання надприбутків без будь-якої кореляції між ціною та цінністю для клієнта.

Ключові фактори, які впливають на ціноутворення на ринку консалтингових послуг представлені на рис.3.2

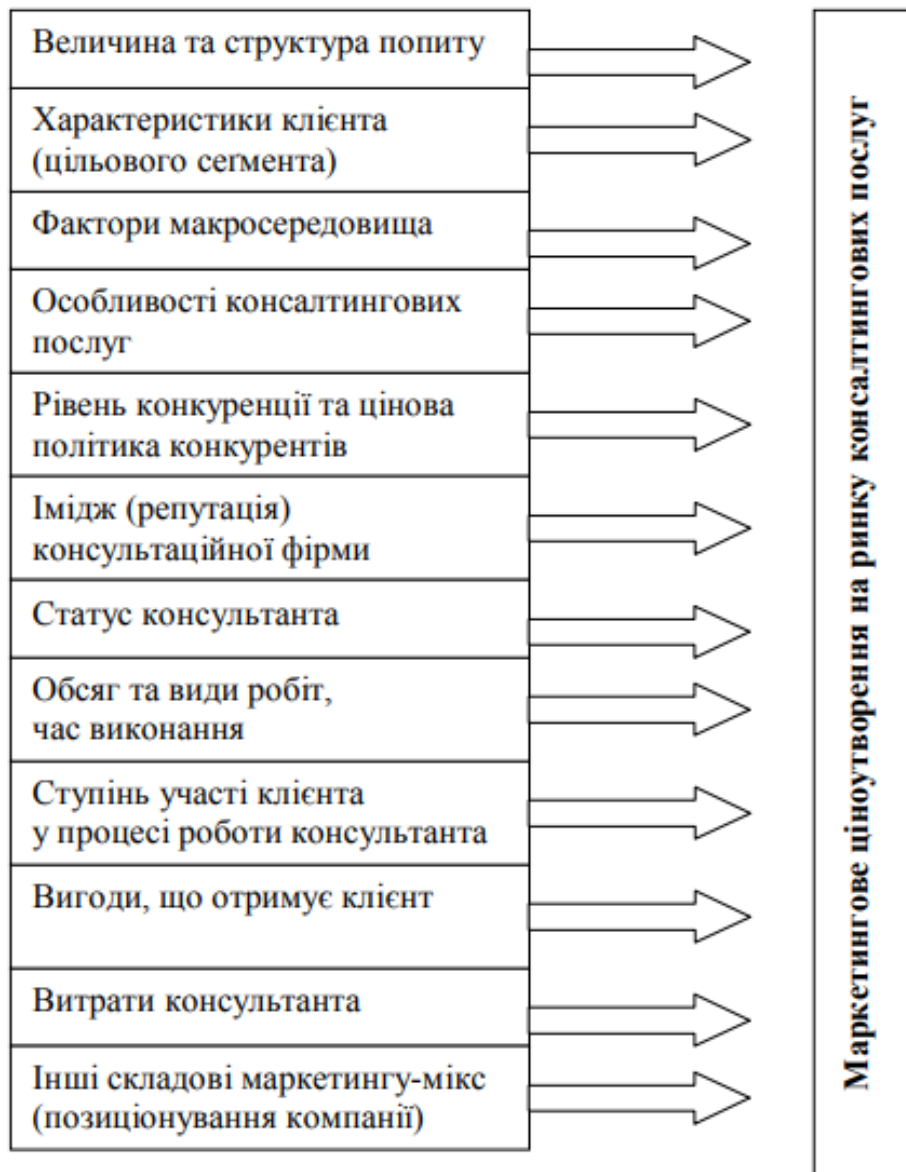

Рис. 3.2 Ключові фактори ціноутворення на ринку консалтингових послуг*
*Власне узагальнення

Цінове стимулювання на ринку консалтингових послуг може бути втілене у формі винагороди для клієнта за його прихильність, тому доцільно встановлювати цінові знижки залежно від тривалості співпраці з клієнтом. Цінову винагороду може бути запропоновано клієнтам, які забезпечили прихід нових клієнтів до провайдера.

Визначальним ресурсом в епоху економіки знань є людський капітал компанії, який для консалтингових фірм набуває особливо важливого значення через специфіку надання будь-яких послуг, а також високої інтелектуальності консалтингових послуг зокрема. Таким чином, для вдосконалення організаційної

поведінки консалтингових компаній має бути сформована відповідна організаційна культура та здійснено ряд заходів щодо поглиблення та формування нових спеціальних знань, компетенцій, навичок. Зазначених цілей не можна досягати окремо одна від одної, оскільки норми, стандарти поведінки та виконання робочих завдань визначають вимоги рівня підготовки персоналу як у професійному плані, так і в особистому. Тому певні програмні дії щодо підвищення кваліфікації персоналу необхідно узгоджувати зі загальною програмою управління персоналу компанії [14].

На рисунку 3.3 наведено перелік ключових загальних характеристик організаційної культури консалтингових компаній, орієнтованих на формування високої лояльності персоналу та розвиток організації на основі партнерських взаємовідносин із клієнтами.

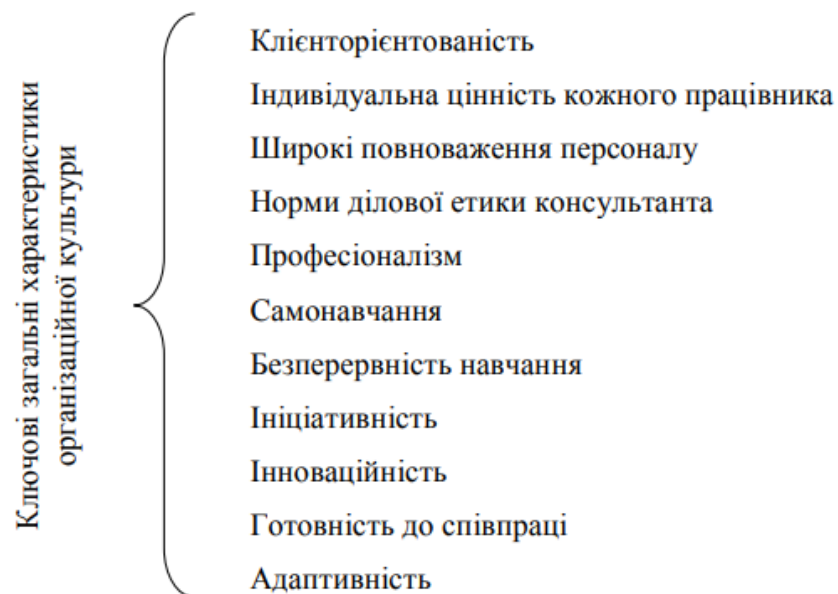

Рис. 3.3 Ключові загальні характеристики організаційної культури клієнтоорієнтованих консалтингових компаній*

*Власне узагальнення

Характеристики організаційної культури формують так званий профіль консалтингової компанії, а для підтримки встановлених цінностей є важливим проектування профілю працівника такої компанії. Профіль працівника доцільно визначати добором відповідних компетенцій. При цьому важливо ідентифікувати

загальнокорпоративні компетенції для всіх категорій працівників компанії, а також професійно-технічні компетенції, індивідуальні для конкретного типу функціональної групи працівників.

На рисунку 3.3 наведена карта компетенцій – це характеристики й навички, що відображають емоційно-вольову складову особи консультанта, його інтелектуальні та ділові якості.

Рис. 3.3 Карта компетенцій консультанта

*Власне узагальнення

Оскільки співробітники консалтингової фірми є її основним ресурсом, дуже важливо підтримувати їхню вмотивованість та продуктивність. Ці показники можна оцінити за рівнем доходу на одного фахівця, часткою робочого часу співробітника, що припадає на клієнта, вартістю однієї робочої години, кількістю

унікальних рішень, розроблених консультантом за певний період (місяць, півроку, рік), плановими та фактичними показниками часу, витраченого на підхід до проєктів, та плинності кадрів [39].

Підвищення рівня професіоналізму консультантів можна оцінити за кількістю отриманих співробітниками сертифікатів. Ці сертифікати свідчать про успішне проходження додаткових курсів, семінарів та конференцій з підвищення кваліфікації протягом року, частку науково-дослідних робіт, ступінь посилення інновацій, запропоновані у сфері консультування, та час, витрачений на науково-дослідну діяльність [23].

Таким чином, консалтингова діяльність є спеціалізованою сферою послуг, основним ресурсом якої є людський та інтелектуальний капітал, і ця гіпотеза підтверджується рекомендованою формулою для розрахунку прибутковості консалтингового бізнесу. Для побудови ефективних бізнес-процесів необхідно постійно відстежувати останні тенденції ринку, вимоги до професійного рівня фахівців, які виконують консалтингові проєкти, проводити фінансовий аналіз діяльності тощо.

3.2 Комплексна автоматизація та цифровізація облікових процесів для підприємств консалтингового бізнесу

Дослідження ринку послуг з бухгалтерського консалтингу здійснювалося через призму роботи консалтингової компанії Так, належить до числа доволі прогресивних підприємств, які використовують у своїй роботі низку програмних продуктів, а саме «1С:Підприємство», М.Е.Дос, онлайн-сервіс електронного документообігу «Вчасно», CRM «Бітрікс24» (Bitrix24).

Автоматизовані продукти компанії погруповано за країною виробника програмного забезпечення і представлено на рис.3.4

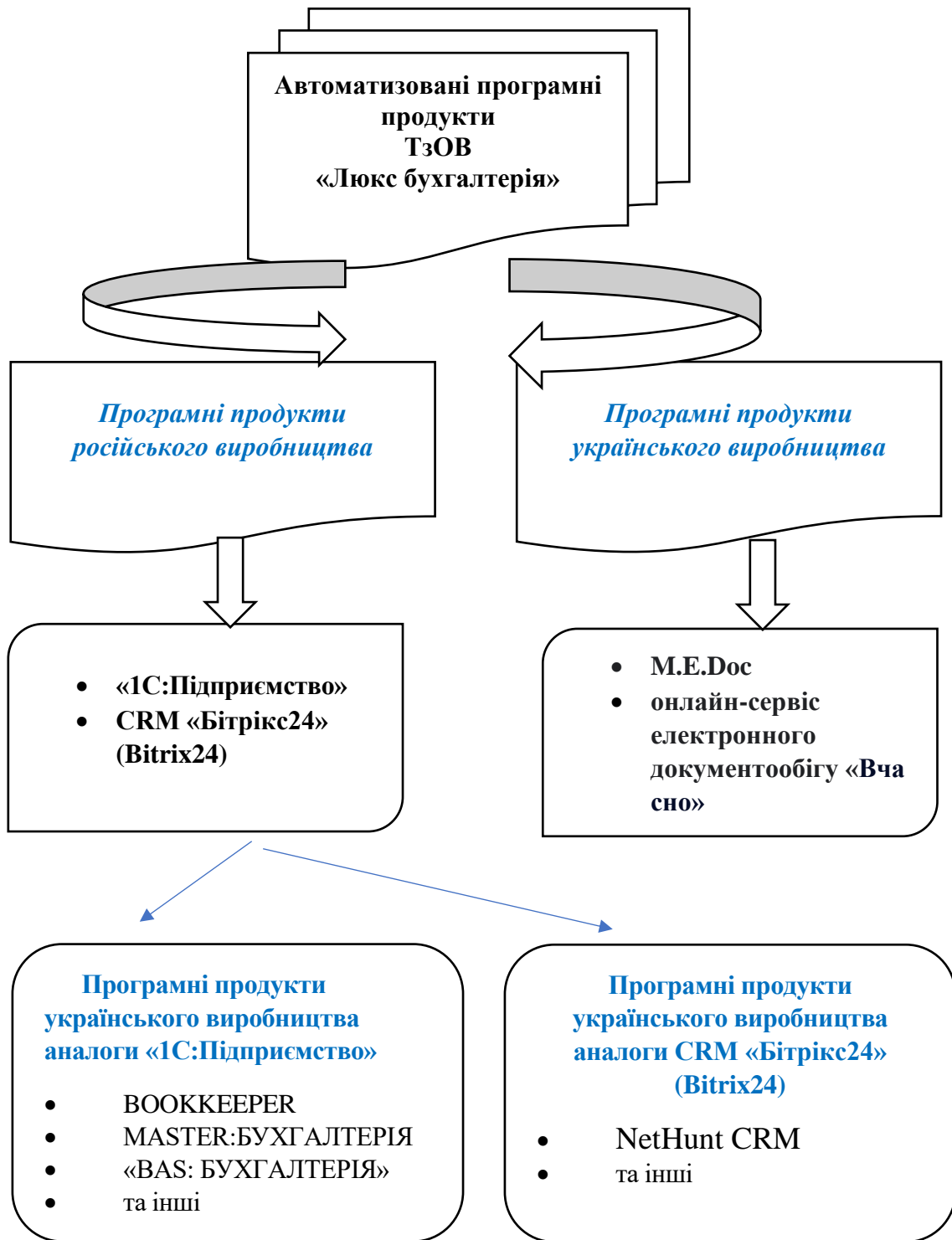

Рис. 3.4 Автоматизовані програмні продукти*

*Власне узагальнення

До професійних недоліків у сфері автоматизації варто віднести «російське коріння» окремих програм, що може негативно відбиватися на репутації компанії при роботі з клієнтами. Ешалон цих продуктів очолює «1С:Підприємство»- це програмне забезпечення російської компанії «1С», яке призначене для автоматизації

бізнес-процесів на підприємствах. «1С:Підприємство» є однією з найпопулярніших бухгалтерських і ERP-систем в країнах СНД і використовується в різних галузях та розмірах компаній.

Базові характеристики «1С:Підприємство» включають наступні надбудови:

1. «Бухгалтерський облік» - ведення бухгалтерії, складання фінансової звітності, оподаткування, заробітна плата та інші бухгалтерські функції.
2. «Комерційний облік» - управління товарно-матеріальними цінностями, складами, продажами та закупівлями.
3. «Керування кадрами» - облік працівників, ведення кадрового обліку, розрахунок заробітної плати.
4. CRM (Customer Relationship Management) - управління відносинами з клієнтами, ведення бази клієнтів, облік продажів.
5. «Податковий облік» - відповідність податковому законодавству, складання податкової звітності.
6. «Електронний документообіг» - обмін документами між підприємствами та інші опції для зручності ведення документації.
7. «Звітність та аналітика» - створення різноманітних звітів та аналітичних звітів для прийняття управлінських рішень.
8. «Інтеграції з іншими системами» - можливість інтеграції з іншими програмними продуктами та сервісами [9].

Незважаючи на те, що «1С:Підприємство» має ряд конфігурацій для різних галузей та завдань і може автоматизувати та оптимізувати багато рутинних бізнес-процесів, однак варто звернути свою увагу на українські програми для автоматизації обліку, а саме:

1. BOOKKEEPER – сучасна онлайн-бухгалтерія, яка дозволяє підприємствам і ФОПам всіх систем оподаткування, а також неприбутковим організаціям з будь-якого пристрою вести облік та складати звітність. Дана програма базується на принципах UX, або перевіреного користувацького досвіду (proven user experience). В сервісі присутній функціонал для вирішення проблем малого бізнесу та неприбуткових підприємств. Віддалена бухгалтерія дозволяє кожному користувачеві самостійно

виконувати необхідні операції та розрахунки, вести ділову документацію по операціях, формувати встановлені звіти та відправляти електронні звіти. У бухгалтерській програмі також є можливість зберігати записи кількох юридичних осіб в одній базі даних. Співробітники компанії можуть самостійно встановлювати права доступу до об'єктів і документів у базі даних. Доступно багато інших інструментів, що дозволяють вести самостійну онлайн-бухгалтерію навіть користувачам, які не мають бухгалтерської або ІТ-спеціалізації.

2. MASTER:БУХГАЛТЕРІЯ – програмний продукт створений для українського ринку, доступний користувачам в хмарному та стаціонарних рішеннях. Окремі надбудови програми дозволяють вести облік за певними ділянками «Банк і каса», «Продажі», «Покупки», «Склад», «Виробництво», «Основні засоби і нематеріальні активи», «Зарплата», «Кадри» та інше. Додаткові можливості програмного забезпечення суттєво спрощують облік з позицій різноманітності видів аналітик в планах рахунків; багатооб'єктності обліку; логічного та зручного інтерфейсу; підтримки користувача, актуальності оновлень та інше.

3. «BAS: Бухгалтерія» дозволяє повністю автоматизувати бухгалтерський та податковий облік, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності, в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності. Основні переваги роботи з «BAS Бухгалтерія» - це вбудована експрес-перевірка ведення обліку; автоматичне формування всіх необхідних бухгалтерських звітів; повноцінний облік заробітної плати та вся необхідна звітність; фінансова, податкова, статистична звітність (баланс, звіт про фінансові результати, звіт малого (макро) підприємства, декларація про прибуток, декларація з єдиного податку і багато інших) заповнюється автоматично на основі даних в системі; своєчасні оновлення програми [1].

Удля ведення звітності використовується спеціальна програма, українського виробництва М.Е.Дос (М.Е.Док). Основні характеристики програми, які задовольняють товариство зводяться до можливості ведення обліку фінансових операцій, складання бухгалтерської звітності, реєстрація первинних документів; складання податкових звітів відповідно до вимог

податкового законодавства; можливість обміну електронними документами з контролюючими органами та іншими учасниками бізнес-процесів; інтеграція з іншими системами та конфіденційність інформації.

Не менш важливим автоматизованим продуктом в роботіє онлайн-сервіс електронного документообігу «Вчасно». Ця програма дає можливість консалтинговій компанії автоматизувати процеси електронного документообігу між контрагентами, що передбачає підписання, надсилання, отримання та зберігання електронних документів онлайн за посиланням. «Вчасно» не потребує жодного спеціального програмного забезпечення, лише браузер та доступ до мережі Інтернет. Всі вхідні та вихідні документи безстроково зберігаються у хмарних дата-центрах Amazon S3 та доступні для перегляду в сервісі «Вчасно». Користувачі можуть завантажити та зберегти документи на комп'ютер, сервер або будь-який інший носій [38].

Варто зазначити, що сервіс призначений для обміну документами в електронному вигляді, підписання і зберігання будь-яких юридично значущих документів: угод, актів виконаних робіт, рахунків, і працює з усіма видами ключів ЕЦП (електронно-цифрового підпису). Сервіс позиціонує себе як інструмент зменшення механічної роботи і миттєвого підписання первинних документів. Економія для компанії полягає у виключенні фізичної доставки документів.

До позитивних аспектів автоматизації варто віднести застосування системи управління взаємовідносинами з клієнтами - CRM, що є скороченням від Customer Relationship Management і представляє собою застосунок, спрямований на автоматизацію стратегій взаємодії організацій із їхніми замовниками. Головною метою CRM є підвищення рівня продажів, оптимізація маркетингу та поліпшення обслуговування клієнтів. Це досягається за допомогою збереження інформації про клієнтів та їхні взаємовідносини, а також через встановлення та удосконалення бізнес-процесів, що дозволяє проводити подальший аналіз результатів.

Якщо підійти більш конкретніше, то CRM представляє собою модель взаємодії, яка ґрунтується на ідеї, що клієнт є центром у всій бізнес-філософії, а ключовими напрямками діяльності компанії є ефективний маркетинг, продаж та обслуговування клієнтів. Завданнями CRM є забезпечення ефективності цих напрямків через збір, зберігання та аналіз інформації про споживачів, постачальників, партнерів і внутрішні процеси компанії. Функції CRM включають у себе продажі, маркетинг та обслуговування клієнтів.

CRM «Бітрікс24» (Bitrix 24), яка використовується у ТзОВ «Люкс бухгалтерія», являє собою комплексний веб-сервіс, що надає фіксований набір інструментів для ефективної організації робочих процесів у компанії. Даний програмний продукт включає в себе різноманітні інструменти для управління завданнями, спілкування команди, керування проектами, а також для організації внутрішньої та зовнішньої комунікації в компанії. Зазначені переваги дозволяють підприємствам бухгалтерського консалтингу оптимізувати свою роботу, покращити обслуговування клієнтів та забезпечити ефективніше управління фінансовими процесами [1].

Оскільки «Бітрікс24», як уже зазначалося, російський сервіс для управління бізнесом. Розробник провайдер, якого компанія «Бітрікс», тому пропонуємо перехід на українську CRM NetHunt.

Інтернет-сервіс та платформа для управління відносинами з клієнтами NetHunt CRM, спрямована на полегшення ведення обліку клієнтських відносин та забезпечення продаж, а також маркетинг інструментів для ефективного управління інформацією про клієнтів.

Порівняння CRM NetHunt і CRM «Бітрікс24» (Bitrix 24) відображено в табл.

3.3

Таблиця 3.3

Порівняння CRM NetHunt і CRM «Бітрікс24» (Bitrix 24)

	Показники	CRM NetHunt	CRM «Бітрікс24» (Bitrix 24)
1	Українська CRM-система	+	-
2	Рейтинг G2	4,7/5	4,1/5
3	Мінімальна ціна за 1 користувача	8 євро за користувача/місяць	є безкоштовний тарифний план з обмеженнями
4	Інтеграція із g-mail, вбудована CRM	+	-
5	Веб-додаток	+	+
6	Синхронізація із Google-контактами	+	-
7	Історія контакту, угоди	+	+
8	Воронка продажу	+	+
9	Інтеграція з LinkedIn	+	-
10	Імейл-кампанії	+	-
11	Автоматизація продажу	+	-
12	Інтеграція з телефонією	+	+
13	Інтеграція з Telegram	+	+
14	Інтеграція з Instagram	+	+
15	Інтеграція з WhatsApp	напрямку	Через Twilio
16	Інтеграція з Viber	+	+
17	SMS-розсилки	в розробці	+
18	Задачі із CRM	+	+
19	Колаборація команди в середині CRM	+	+
20	Звіти	+	+
21	API	+	+
22	Відділ підтримки	Вебінари, АМА-сесії, база знань, навчальні відео, дзвінки з менеджером, email, онлайн чат	Вебінари, FAQ, відео, заявки, онлайн чати

Основні переваги NetHunt CRM зосереджені на: інтеграції із електронною поштою, що, в свою чергу, дозволяє проводити листування з клієнтами, зберігати та синхронізувати дані; управляти контактами, а також відстежувати історію взаємодії з кожним клієнтом; створювати «воронки продажів», відстежувати поточні угоди та аналізувати їх результативність; ефективне управління часом шляхом ведення списку завдань та планування подій і роботи з календарем; організація комунікації в команді; інтеграція із іншими інструментами та сервісами, такими як Google Apps, Slack, Zapier, і багатьма іншими; використання аналітичних інструментів та звітів; забезпечення безпеки та конфіденційності даних користувачів.

NetHunt CRM доволі часто використовують для управління відносинами із клієнтами, які є представниками малого і середнього бізнесу, а також у невеликих командах, які шукають прості інструменти для організації своєї роботи з клієнтами.

Діджиталізація обліково-аналітичних процесів та підвищення якості інформаційних технологій дозволить збільшити кількість методів бухгалтерського обліку і таким чином забезпечити відповідність обліковим завданням.

Серед різноманітних ІТ-технологій велике значення мають програмне забезпечення та надійні системи автоматизації, які дають точні та неупереджені результати. Цифрові системи бухгалтерського обліку характеризуються необмеженим доступом до баз даних і звітністю в режимі реального часу завдяки використанню інтегрованих систем. Впровадження цифрових інструментів змінює спосіб збору, зберігання та обробки бухгалтерської інформації.

Можливості використання цифрових технологій в при наданні послуг з бухгалтерського консалтингу включають: технології хмарних обчислень; програмна робототехніка та технології штучного інтелекту; технологія блокчейн; технологія обробки великих масивів даних .

Хмарні обчислення – це технологія, яка зберігає та обробляє дані онлайн у хмарі, а не на жорсткому диску комп'ютера чи ноутбука. Доступ до додатків через хмару дозволяє вільно переміщувати інформацію незалежно від того, де знаходиться користувач і яким пристроєм він користується. Хмара також дозволяє

внутрішнім і зовнішнім користувачам отримувати доступ до інформації компанії, полегшуючи співпрацю та обмін даними. Хмарні технології можна використовувати двома способами: користуючись ресурсами IT-інфраструктури постачальника-орендаря або використовуючи інфраструктуру як послугу.

Програмні роботи та технології штучного інтелекту. Прикладом використання програмних робіт і штучного інтелекту в автоматизації бізнес-процесів на підприємствах є технологія роботизованої автоматизації процесів (RPA). У традиційних системах розробники використовують інтерфейс прикладного програмування (API) як мову сценаріїв для створення переліку функцій, які автоматизують завдання. У RPA програмний робот імітує діяльність людини, взаємодіючи з інтерфейсом системи; система RPA розробляє список функцій, спостерігаючи, як користувачі виконують завдання в графічному інтерфейсі програми [43].

Технологія блокчейн асоціюється з революцією в інформаційній інфраструктурі, яка лежить в основі бухгалтерських послуг та багатьох інших секторів бізнесу. Технологія блокчейн створює журнали транзакцій і бухгалтерські книги в цифровому середовищі [9]. При цьому збережені дані не можуть бути змінені або видалені, оскільки кожна нова подія підтверджується історією попередніх подій. Тому технологія блокчейн дозволяє створити базу даних, яка має високий ступінь захисту від модифікації або знищення записів з метою приховування певних функцій. Таким чином, блокчейн використовує новітню криптографічну технологію, щоб дозволити консалтинговим компаніям використовувати спільну інфраструктуру для зберігання своїх баз даних. Іншими словами, ця технологія створює умови для того, щоб обидві сторони транзакції одночасно з'являлися в головній книзі в режимі реального часу, навіть якщо кожен бухгалтер, аудитор або компанія веде власну базу даних.

Використання технологій обробки великих масивів даних (Big Data) може надати консалтинговим фірмам певні конкурентні переваги. Бухгалтерські інформаційні системи часто не відповідають критеріям великих даних. Однак при роботі з ними важливо дотримуватися наступних принципів. Горизонтальна

масштабованість (диференціація та деталізація даних в обчислювальних об'єктах збільшує кількість обчислювальних вузлів, на які ці дані розподіляються і які повинні оброблятися без шкоди для продуктивності), відмовостійкість (в єдиній інформаційній системі підприємства кількість обчислювальних вузлів відносно обмежена порівняно з великими масивами даних, і необхідно вживати заходів обережності через потенційний вихід з ладу ІТ-обладнання), локалізація даних.

Використання нових технологій є ключовим для переходу до наступного етапу цифровізації економіки, відомого як «Індустрія 4.0». У цьому контексті слід визнати, що розуміння хмарних технологій, блокчейну, програмного забезпечення для автоматизації та інших відповідних технологій підвищить професійну цінність консалтингового бізнесу в поточному середовищі та його розвитку. У цьому контексті важливо оцінити очікування професійного розвитку фахівців у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування з часом та вдосконалити їхню підготовку.

Отже, перспективи розвитку та застосування хмарних технологій, RPA, штучного інтелекту, блокчейну, великих даних відповідають сучасним вимогам, що висуваються розвитком цифрових технологій. Застосування новітніх технологій вимагає реорганізації обліку та контролю в компаніях, призводить до автоматизації окремих ділянок професійної діяльності бухгалтерів та змушує їх набувати нових навичок і компетенцій та постійно їх вдосконалювати.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі розглянуто організацію надання послуг з бухгалтерського консалтингу. Узагальнення теоретичної і практичної інформації щодо надання консалтингових послуг у досліджуваному підприємстві дало можливість сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Консалтингові послуги – це інтелектуальна діяльність нематеріального характеру, що виконується професійним консультантом за плату, під час якої консультант надає поради, пропозиції та висновки у конкретизованій формі, відкритій для об'єктивного сприйняття, щодо проблем, визначених клієнтом у різних сферах діяльності. SWOT-аналіз послуг бухгалтерського консалтингу показує, що залучення аутсорсингової компанії для ведення бухгалтерського обліку має більше переваг і можливостей, ніж недоліків і загроз.

2. Організація надання послуг з бухгалтерського консалтингу регулюється низкою нормативно-правових актів, а саме Господарським, Цивільним і Податковим кодексами, Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 15 «Дохід», 16 «Витрати», Планом рахунків бухгалтерського обліку, Інструкцією про його застосування, Методичними рекомендаціями, іншими нормативними та інструктивними матеріалами.

3. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є, яка надає повний комплекс якісних послуг із супроводу бізнесу у сфері бухгалтерського обслуговування, консультування, податкового планування, юридичного супроводу.

За 2020-2022 роки спостерігаємо зростання всіх фінансово-економічних показників господарської діяльності Так, за вказаний період в 3,6 рази збільшилися доходи підприємства, більш ніж 3 рази зросли витрати діяльності підприємства, що позитивно відбилися на величині чистого прибутку підприємства, розмір якого зріс у більш ніж 40 разів з 12,1 тис. грн. у 2020р. до 511,7 тис. грн. у 2022р., також зріс рівень рентабельності товариства на 16,25

пунктів і на кінець 2022 року становив 17,53%. Середньорічна вартість активів підприємства за 2020-2022р.р зросла у 2 рази, що було забезпечено зростанням оборотних засобів товариства.

4. Оцінка витрат на послуги бухгалтерського консалтингу уза 2020-2022р.р. свідчить про непропорційну структуру витрат та привалювання витрат на оплату праці, що характерно для підприємств сфери послуг. Найбільшу питому вагу у структурі витрат займають витрати на витрати на оплату праці 74-76%, на відрахування на соціальні заходи припадає 16-17%, інші витрати – трохи більше 4%, матеріальні витрати та амортизація – трохи більше 1,5% в загальній структурі. Найбільші витрати консалтингова компанія несе на початку прийому на роботу працівника, так як після успішного проходження періоду стажування виникає потреба в додатковій підготовці спеціаліста у формі проходження стажувань, тренінгів, семінарів, що стосуються його ділянки роботи.

5. При формуванні цін на свої послугизазвичай використовує політику оптимального ціноутворення, що відображає якість та цінність наданих послуг, однак при цьому також орієнтується на ціни в конкурентів. Успіх підприємства ґрунтується на розумінні потреб клієнтів, забезпеченні конфіденційності, відповідальності, оперативності та якості надання послуг. Спеціалісти товариства мають багаторічний досвід роботи з фізичними особами-підприємцями та юридичними особами різних форм власності та видів діяльності, що є запорукою успіху на ринку .

6. Консалтингова діяльність має певні особливості, пов'язані з поетапним виконанням замовлень, обсяг, строки та якість, яких визначаються умовами договору або контракту. Особливістю договору про надання послуг є те, що предмет договору є нематеріальним, продається не сам результат, а дія, яка призводить до нього. Одним із основних документів, який фіксує факт надання послуг є Акт виконання робіт (надання послуг).

7. Для обліку витрат наданих послуг з бухгалтерського консалтингу у використовують активні рахунки: 23 «Виробництво» та 91 «Загальновиробничі витрати». Наприкінці місяця розподілена частина

загальновиробничих витрат потрапляє на рахунок 23 «Виробництво», а постійні нерозподілені загальновиробничі витрати списують напряму на собівартість реалізації послуг - рахунок 903. Витрати, що формують собівартість послуг, відображають одночасно з доходом, отриманим від реалізації цих послуг. Для обліку доходів від реалізації робіт та послуг увикористовується рахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг».

8. Консалтинговий процес включає значну кількість робіт, які об'єднано у наступні етапи: підготовка та укладання угоди; діагноз проблеми клієнта; розробка плану вирішення проблеми; впровадження необхідних змін; завершення консультування. Висвітлено методику обліку результативності діяльності консалтингової компанії з врахуванням її інтелектуального капіталу. В методиці розглянуто поетапний процес отримання прибутку внаслідок праці одного консультанта та відображено механізм обліку витрат та калькулювання собівартості консалтингових послуг.

9.належить до числа доволі прогресивних підприємств, які використовують у своїй роботі низку програмних продуктів, а саме «1С:Підприємство», М.Е.Дос, онлайн-сервіс електронного документообігу «Вчасно», CRM «Бітрікс24» (Bitrix24). До професійних недоліків у сфері автоматизації варто віднести «російське коріння» окремих програм, що може негативно відбиватися на репутації компанії при роботі з клієнтами. Таким чином, пропонуємо компанії перейти на програмні продукти українського виробництва аналоги «1С:Підприємство» -BOOKKEEPER, MASTER:БУХГАЛТЕРІЯ, «BAS: БУХГАЛТЕРІЯ» та NetHunt CRM український аналог CRM «Бітрікс24» (Bitrix24)

10. Цифровізація бухгалтерського обліку характеризується необмеженим доступом до баз даних і звітності в режимі реального часу завдяки використанню інтегрованих систем. Можливості використання цифрових технологій при наданні послуг з бухгалтерського консалтингу включають: хмарні технології та штучний інтелект; технологію блокчейну; технологія обробки великих масивів даних (Big Data) та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанас'єва І. Інформаційна система управлінського обліку в умовах діджиталізації економіки. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій: Серія «Економіка і управління»*. Вип. 49. К.: ДУІТ, 2021. С. 32-41. DOI: 10.32703/2664-2964-2021-49-32-41. URL: <https://em.duit.edu.ua/index.php/home/article/view/3/3>.
2. Афанас'єва І.І. Формування облікової політики підприємства: теорія і практика. *Вісник Одеського національного університету, Економіка*, 2021. №18 (Вип. 3(1)). С. 14-16. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A.
3. Базецька Г. І. Використання економічного консалтингу в процесі розробки управлінських рішень на підприємстві. *Економічна теорія та право*. 2019. №3. С. 62–78.
4. Бардаш С.В. Внутрішній контроль інформаційних комп'ютерних технологій *Інноваційна економіка*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_8_75
5. Білинець К.К., Шулла Р.С. Консалтинг як елемент інфраструктури підтримки бізнесу. *Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування»*. Випуск 11 (2021). С. 21–28.
6. Бондарчук Л. В., Бурдейний В. В. Консалтингові послуги як інструмент в управлінні бізнесом. *Молодий вчений*. 2020. № 11 (1). С. 15–18.
7. Васильєв О.В., Німкович А.І. Консалтинг як елемент інфраструктури підтримки бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017. Випуск 15. С. 497–502.
8. Волошан І. Г., Волковська Я. В. Особливості надання консалтингових послуг та їх відображення в бухгалтерському обліку. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 289–294.

9. Гаврилюк А. Яку ІС вибрати: в хмарі чи локальну? URL: https://golossokal.com.ua/cikavo/yaku-1svybraty-v_khmari-chy-lokal-nu.html
10. Господарський кодекс Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV із змінами та доповненнями. URL: zakon.rada.gov.ua/go/436-15.
11. Головацька С.І., Хаймьонова Н.С. Організаціо-методична модель внутрішнього контролю витрат підприємства. *Економічні науки*, 2015. Випуск 12 (45). Ч. 1. С. 74-80. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe.
12. Догадаєва Т.М. Облік, аналіз і контроль витрат на виробництво й калькулювання собівартості продукції. *Економіка, фінанси, право*. 2012. — № 8. — С. 22–24.
13. Жилінська Л. О. Консалтинг як ефективний інструмент управління інноваційним розвитком підприємства. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 5–10.
14. Захарченко В. І. Обґрунтованість консалтингових послуг в питаннях управління виробництвом. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 27–41.
15. Кравченко О.В. Леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Інфраструктура ринку*, 2018. Вип. 25. С. 841-846. URL: <http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25>.
16. Кесарчук Г.С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки [Електронний ресурс] *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. 2014. Вип. 1. С. 201-204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2014_1_41.
17. Ковальська К.В., Пастушенко Р.М. Тенденції розвитку консалтингових послуг у контексті посткризового періоду в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 8 (60). С. 194–200.
18. Король С.Я., Клочко А.О. Цифрові технології в обліку й аудиті. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2020_1_31

19. Лабурцева О.І. Зниження витрат підприємства за допомогою аутсорсингу: зарубіжний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 5–9.
20. Левковець О. М. Інноваційний консалтинг як технологія управління розвитком бізнес-організації. *Економічна теорія та право*. 2018. № 4. С. 81–98
21. Лаптева В. В. Використання інструментів управлінського консалтингу в процесі управління малим підприємництвом. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 84–95.
22. Лозовський О.М., Хейлик І.І. Загальні проблеми управлінського консультування в Україні та шляхи їх вирішення. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень*. Том 1, 12 червня 2020 р. С. 18–21.
23. Ляхович Г.І. Розвиток організації бухгалтерського обліку на засадах аутсорсингу: теорія та методологія : монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2018. 300 с.
24. Мазур Н.А., Ніколашин А.О. Ринок консалтингових послуг України та світу в умовах змін. *Економіка та суспільство*, 2021. № 24.С. 46-56
25. Малярець Л.М. Обліково-аналітичне забезпечення формування системи контролю витрат підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*, 2019. Вип. 6. С.197-201. URL: http://www.businessnavigator.ks.ua/journals/2019/56_2_2019/36.pdf.
26. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості (наказ Міністерства промислової політики України № 373 від 09.07.2007 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
28. Пастернак Я.П. Особливості організації обліку витрат діяльності на підприємствах сфери послуг. *Вісник Миколаївського національного*

- університету імені В.О. Сухомлинського*, 2016. Вип.. 4. С. 1017-1021. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1420/2>.
29. Пилипенко А.А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління затратами підприємств та їх об'єднань [Текст]: монографія Х.: ХНЕУ, 2011. 344 с
 30. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, поточна редакція від 25.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top>
 31. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Міністерства Фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
 32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, із змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
 33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» наказ міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290, зі змінами та доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
 34. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
 35. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, із змінами і доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
 36. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

37. Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення форм звітності, наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mf13020?a>.
38. Ратинський В. В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. перспективи та проблеми. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/297>
39. Ростовська Г.В. Витрати: економічна сутність та напрямки дослідження. *Вісник Донецького Національного університету*. 2014. № 2. С.65-68.
40. Сатир Л.М., Кепко В.М., Стаднік Л.І. Консалтинг – ефективний інструмент організації інноваційної політики підприємницької діяльності. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2020. Випуск 3 (59). С.119–123
41. Сорока Л. М., Метіль Т. К., Перепьолкіна Р. І. Управління консалтинговою фірмою. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 5 (3). С. 5–8.
42. Спільник І.В., Загородна О.М., Ярощук О.В. Консультаційна діяльність: актуальність, особливості та перспективи розвитку. *Економічний аналіз* 2018. Том 28. № 3. С.192–198.
43. Фролов В.І. Впровадження “хмарних” технологій в практику бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 12. С. 45–49.
44. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV із змінами і доповненнями. URL: zakon.rada.gov.ua/go/435-154.
45. Широкопояс О. Ю., Савіцький В. В. Консалтингові послуги в сфері фінансово-економічної безпеки як об’єкт бухгалтерського обліку. *Вісник ХНАУ: Економічні науки*. 2019. № 4 (1). С. 244–258.